

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Socio-ekonomická dimenze slabé státnosti: Eritrea

Bc. Tereza Kubešová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

Socio-ekonomická dimenze slabé státnosti: Eritrea

Bc. Tereza Kubešová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské fakulty v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2016

.....

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. zejména za její
vstřícný přístup, rady a ochotu.

Seznam zkratek

CLTS	Community Led Total Sanitation
EPLF	Eritrean People's Liberation Front Eritrejská lidová osvobozenecká fronta
ERN	Eritrean nakfa Eritrejská nakfa
FAO	Food and Agriculture Organization of the UN Organizace pro výživu a zemědělství
FFP	Fund for Peace Fond pro mír
FSI	Fragile State Index Index zhroucených států
HDI	Human Development Index Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
IAEA	The International Atomic Energy Agency Mezinárodní agentura pro atomovou energii
IDPs	Internally Displaced People Vnitřně vysídlené osoby
IFAD	The International Fund for Agricultural Development Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství
ISFP	Initiative on Soaring Food Prices
NATCoD	National AIDS and Tuberculosis Control Division
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

	Úřad pro koordinaci humanitární pomoci
PFDJ	People's Front for Democracy and Justice Lidová fronta za demokracii a spravedlnost
SPCF	Strategic Partnership Cooperation Framework
UNAIDS	The Joint United Nations Programme on HIV and AIDS Světový program OSN pro HIV/AIDS
UNDP	United Nations Development Programme Rozvojový program OSN
UNEP	United Nations Environment Programme Program OSN pro životní prostředí
UNICEF	United Nations International Children's Fund Dětský fond OSN
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization Organizace OSN pro průmyslový rozvoj
WFP	World Food Programme Světový potravinový program
WHO	World Health Organization Světová zdravotnická organizace

Seznam grafů a obrázků

Graf č. 1: Index korupce v Eritreji

Graf č. 2: Porovnání telekomunikačních možností mezi Eritreou a africkým i světovým průměrem

Graf č. 3: Úroveň eritrejského HDP v letech

Graf č. 4: Trend vývoje eritrejské populace

Graf č. 5: Uprchlíci a migranti přicházející do Evropy přes moře (porovnání let 2014 a 2015)

Graf č. 6: Příliv migrantů z Eritreje do etiopských uprchlických táborů

Graf č. 7: Žebříček pěti nejpočetnějších národností migrujících do Evropy přes moře

Graf č. 8: Celkový trend selhávání Eritreje v letech 2007-2016 dle FSI

Obrázek č. 1: Trasy eritrejských migrantů

Tabulka č. 1: Hodnoty eritrejského FSI v letech 2005-2014

Obsah

Seznam grafů a obrázků	7
1. Úvod	10
2. Teoretické vymezení a definování termínů	13
2.1. Koncept státu a státnosti	13
2.2. Definice a funkce moderního státu	14
2.3. Klasifikace slabých států	16
2.3.1. Slabý stát (<i>weak state</i>).....	16
2.3.2. Rozpadlý stát (<i>failed state</i>).....	18
2.3.3. Zhroucený stát (<i>collapsed state</i>).....	20
2.4. Index zhroucených států (FSI).....	21
2.5. Index lidského rozvoje (HDI).....	23
2.5.1. Korelace mezi FSI a HDI	24
3. Případová studie: Eritrea	26
3.1. Historický vývoj	26
3.1.1. První společenské útvary a zájem o území dnešní Eritreje	26
3.1.2. Od kolonialismu k nezávislosti	27
3.2. Politicko-vojenská perspektiva	29
3.2.1. Povinná státní služba	34
3.2.2. Náboženská perzekuce	37
3.2.3. Represe médií	38
3.3. Ekonomická perspektiva.....	39
3.4. Sociální perspektiva	45
4. Rozvojové snahy OSN na pozadí HDI v letech 2005-2014	54
4.1. Kořeny rozvojových snah	54
4.2. Rozvoj v oblasti zdraví	56
4.2.1. Rozvojové programy OSN pro oblast zdraví v letech 2005-2014	56
4.3. Rozvojové programy OSN pro oblast vzdělání v letech 2005-2014.....	62
5. Shrnutí závěrů	63
5.1. Eritrea perspektivou FSI – Politicko-vojenská dimenze	63
5.2. Eritrea perspektivou FSI – Ekonomická dimenze	65
5.3. Eritrea perspektivou FSI – Sociální dimenze	65
5.4. FSI v letech 2005-2014.....	66
5.5. Hodnocení Eritreje dle HDI v letech 2005-2014.....	68

6. Závěr.....	69
7. Seznam zdrojů a literatury	72
8. Resumé	87
9. Seznam příloh	88

1. Úvod

Problematikou slabé státnosti se mezinárodní společenství začalo do určité míry zabývat již během období studené války, kdy si zejména dvě soupeřící mocnosti v podobě Spojených států amerických a Sovětského svazu snažily zajistit dominanci v mezinárodním systému pomocí ekonomické, vojenské či technické podpory nestabilních zemí či vedením zástupných konfliktů v rámci nich. Často se jednalo o postkoloniální státy (či státy splňující jeho charakteristiky), které se postupně od druhé poloviny 20. století osamostatňovaly, nebyly si však sto poradit s nově nabytou nezávislostí z důvodu nekompatibility vytyčených hranic s různorodostí etnických skupin, chybějící tradicí stabilních politických institucí, či absencí jiných kapacit a zdrojů. Po skončení studené války se začaly objevovat nové výzvy a problémy, neboť ne všichni byli připraveni či ochotni přijmout koncepci nového unipolárního uspořádání mezinárodního systému v čele s USA. Situace byla zejména problematičtější z hlediska slabých státních celků, které doposud prakticky přežily pouze na podpoře západního či východního bloku. Ta však byla s koncem studené války ukončena, což následně vedlo ke krachu a kolapsu těchto zemí.

Z existence a nestability nefunkčních států však začaly plynout nové bezpečnostní hrozby a tématu slabých a rozpadlých států se tak dostalo větší pozornosti a mezinárodního zájmu. Tyto státy obvykle postrádají vnitřní či vnější suverenitu a potýkají se s celou řadou problémů, a to rozvojové i konfliktní povahy. Jedná se o značně komplexní problematiku, v rámci níž bývají zohledňovány politické, ekonomické i sociální aspekty, neboť se často jedná o nedemokratické režimy, které zpravidla nemají kapacity a/nebo vůli zajišťovat veřejné statky pro své občany, čímž trpí jejich základní lidské potřeby. Navíc po teroristických útocích z 11. září 2001 se stala patrnou souvislost mezi rozpadlými státy a bezpečností a mezinárodní společenství se začalo více než dřív zabývat otázkami rozvoje těchto zemí právě v kontextu potlačení hrozeb a zajištěním mezinárodní bezpečnosti. Čelit této výzvě se snaží prostřednictvím řady nástrojů, především různými formami rozvojové spolupráce usiluje o zlepšení podmínek a celkové situace v těchto zemích.

Mezinárodní společenství v čele s OSN dlouhodobě řeší možné strategie na pomoc těmto nestabilním formám států, nicméně vytvoření univerzální strategie je složité vzhledem k unikátním podmínkám a charakteru každé z těchto entit. Myšlenka zabývat se v této práci sociální a ekonomickou dimenzí slabosti států vyplynula v kontextu aktuální migrační krize, kdy příliv migrantů zaplavuje nejen evropský kontinent a představuje výzvu pro mnoho evropských zemí. Zřejmá je souvislost mezi konflikty, občanskými válkami či represivní vládou s nedemokratickým politickým prostředím a migrací, tato práce má však ambici zmapovat další sociální a ekonomické faktory selhávajících států.

Eritrea je zemí, která se velkou měrou podílí právě na migrační vlně, a to jak v důsledku politické situace, tak právě i neblahých ekonomických a sociálních faktorů. Prošla si koloniální minulostí, byla anektována jinou zemí a nakonec dosáhla nezávislosti. Ta však jejím obyvatelům nepřinesla příliš pozitiv s ohledem na etablování diktátorského režimu a celkový úpadek a zaostalost země, které Eritreu řadí mezi slabé selhávající země světa. Tato práce se vydává cestou kvalitativního výzkumu, kdy dojde k propojení analýzy slabé státnosti s případovou studií konkrétní země. Cílem práce je definovat politické, ekonomické a sociální příčiny slabosti Eritreje a zjistit, zda přístupy vlády a agentur OSN mají pozitivní vliv na socio-ekonomický rozvoj země. Tezemi, které se pokusím ověřit, popřípadě vyvrátit, jsou rozvojové programy přispívající k růstu lidského rozvoje a následně tento rozvoj pozitivně ovlivňující slabost státu.

První kapitola se bude zabývat vysvětlením výchozích pojmů a konceptů států a státnosti, jakožto výchozích bodů v debatě o selhávání států. Budou definovány funkce a charakteristiky moderního státu a následně podrobněji představena terminologie v rámci teorie slabých států, přičemž za výchozí byla zvolena pro svou přehlednost a ucelenost klasifikace Roberta Rotberga. Ten člení státy na slabé, selhávající a zhroutené. Pro vysvětlení jednotlivých termínů však byly využity i přístupy dalších autorů. Konceptní rámec pro definování příčin slabosti v případové studii poskytne Index zhroutených států, respektive kategorizace indikátorů míry slabosti, které je tento index nástrojem. Budou zde proto definovány dané indikátory i metodika výpočtu indexu. V druhé rovině je potřeba položit teoretický základ pro následný výběr a posouzení rozvojových aktivit. Tento rámec tak poskytne Index lidského rozvoje, jakožto široce používaný nástroj pro hodnocení socio-ekonomického rozvoje států.

Druhá kapitola se již bude podrobně věnovat případové studii vybrané země, tedy Eritreje. Po úvodním nastínění historického vývoje země se práce zaměří na konkrétní trendy v Eritreji v rámci politicko-vojenských, ekonomických a sociálních indikátorů právě dle klasifikace FSI. Ty zahrnují ukazatele jako jsou demografické tlaky spojené s nedostatkem pitné vody a potravin, výskytem nemocí a epidemií, mortalitou, dále faktory jako je nerovný přístup ke vzdělání, genderová nerovnost, pohyby uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, nepřátelství ve společnosti, násilí a potlačování lidských práv, nerovný ekonomický rozvoj z hlediska přístupu ke službám či rozložení bohatství a chudoba plynoucí z vysoké nezaměstnanosti, inflace či korupce a podobně.

Třetí kapitola pak vymezí rozvojové programy implementované v Eritreji pod záštitou OSN i samotné vlády, a to rozdělené dle ukazatelů pro výpočet HDI, kterými jsou zdraví a kvalitní život, vzdělání a míra hrubého národního důchodu. Ekonomický ukazatel však nepřináší možnost rozvoje prostřednictvím přímých projektů, proto bude vycházeno z prvních dvou. Sledovány tak budou programy zaměřující se na problémy související se zdravím a úmrtností, jako je podvýživa, výskyt nemocí či špatné sanitační podmínky. V rámci druhé kategorie se práce zaměří na programy iniciované na podporu výuky a vzdělání. Vzhledem k faktu, že žebříček FSI i HDI pro Eritreu byl poprvé zkoumán v roce 2005 a zároveň HDI naposledy zveřejněn pro rok 2014, představují tyto roky časové vymezení této analýzy. Následující kapitola pak přinese jakési shrnutí a vyhodnocení dat zjištěných o Eritreji dle obou těchto nástrojů.

V práci bylo použito množství zdrojů, přičemž pro definice teoretických konceptů slabých států a definice souvisejících pojmů bylo vycházeno zejména z monografií předních teoretiků slabé státnosti – Roberta Rotberga, Williama Zartmana, Roberta Jacksona, ale i dalších. Pojetí státu a státnosti na základě Maxe Webera a Georga Sorensena. V českém prostředí se této problematice věnuje Šárka Waisová, přínosný článek přinesli také autoři Šmíd a Vaďura. Pro definice indexů, ale i analýzu dat z nich vycházejících byly použity internetové stránky příslušných organizací, respektive Fund for Peace pro FSI a UNDP v případě HDI. Webové stránky relevantních agentur, programů a fondů poskytly také informace o konkrétních rozvojových projektech.

2. Teoretické vymezení a definování termínů

2.1. Koncept státu a státnosti

Přesto, že instituce státu se vyskytuje v mezinárodním systému od 19. století, k pojmu *stát* jak ho chápeme dnes, tedy jistou formu společensko-politického uspořádání, odkazoval již v 16. století italský politik a teoretik Nicolò Machiavelli v díle *Vladař* (Atticciati 2002). Instituce státu procházela v rámci různých období a různých společností určitým vývojem, a ať už dnes hovoříme o státu jako o rozpadajícím se, zhrouteném či něčím mezi tím, vždy se jedná o určitou fázi státnosti. Stát se svými základními charakteristikami tak plní funkci referenčního objektu při analýze selhávajících států. Proto je zde na místě představení si konceptu (moderního) státu, od jehož charakteristik se pak současné rozpadlé státy v různých aspektech odchyľují. Jak uvádí ve své definici německý sociolog Max Weber, stát představuje společenskou instituci držící monopol na legitimní užití násilí, představuje ochránce osobní bezpečnosti a práv občanů a poskytovatele veřejných statků. Tyto funkce státu vycházejí ze společenské dělby práce. Pomocí zformovaných státních celků, které se staly centrem autority a byrokracie, se pak také utváří prostředí vhodné pro rozvoj obchodu (Gellner 1993: 15; Gilpin 1981: 15-16; Waisová 2007: 7-8). Z Weberových myšlenek vychází také Francis Fukuyama. Ten spatřuje základní element státnosti ve schopnosti byrokratického aparátu legitimně donutit své obyvatele k respektu státu a jeho legislativy, a to i za použití síly (Fukuyama 2004: 6). Podobně William Zartman považuje stát za autoritativní politické těleso, které je suverénní v rámci daného území (Zartman 1995: 5).

Druhým přístupem k chápání státu a státnosti je teorie společenské smlouvy, o které s určitými nuancemi hovoří Thomas Hobbes, John Locke i Jean-Jacques Rousseau. Tato teorie vyplývá z myšlenky státu jako výsledku jistého přirozeného stavu, kdy v rámci společnosti panují trvale nerovné, konfliktní a až nenávistné vztahy bránící jejímu rozvoji. Pro narovnání těchto vztahů je potřeba vytvořit instituci státu, a to na základě uzavření právě společenské smlouvy, přičemž se předpokládá všeobecný souhlas občanů s touto smlouvou, se státem vytvořenou legislativou a s ochotou občanů odvádět daně a podílet se tak na finančním zajištění tohoto státu. To sice představuje jistý zásah do svobody jedinců, který je však kompenzován státem zajišťujícím jejich bezpečí. Společenská smlouva tak představuje jakýsi nástroj definování vztahu mezi státem a

občany (Nyamaka 2011: 2). Koncept státnost procházel v čase určitým vývojem, kdy ji lze chápat také jako formu vztahu mezi státem a společností ve smyslu institucionálního projevu společenských hodnot. Tuto myšlenku zastává např. Georg Sorensen, který nahlíží na stát jako na institucionalizovaný projev národa, jehož sociální hodnoty zajišťuje. Těmito hodnotami jsou pak primárně bezpečnost, a to vztahující se jak k národu, tak státu jako takovému, dále svoboda, pořádek, spravedlnost a blahobyt (Sorensen 2005: 95; Vincent 1987).

2.2. Definice a funkce moderního státu

Moderní stát je obecně vyznačován čtyřmi znaky, kterými jsou území, obyvatelstvo, vláda v určité formě a právní subjektivita, která zajišťuje mezinárodní uznání suverenity daného státu a tím jeho rovnost v mezinárodním prostředí. Na druhou stranu ne všechny státy a politické útvary současného světa splňují tyto podmínky. (Potočný 1973: 147; Sørensen 2005: 90). Silné moderní státy jsou schopné efektivně kontrolovat své území a hranice, zajišťují veřejné statky svým obyvatelům a nemají potřebu vnější pomoci v případě vnějších šoků (Prest – Gazo – Carment 2005: 2-3).

Právě moderní stát představuje jeden typ v rámci Sørensenovy kategorizace států současného mezinárodního systému. Ten definuje jejich charakteristiky na základě aspektů státu v podobě vlády, ekonomiky a národního cítění. Moderní stát je pak takový, jehož vláda drží monopol na použití legitimního násilí prostřednictvím státních institucí, které fungují v rámci právního rámce s centralizovaným systémem pravidel. V takovémto státě národ splývá se státem a tvoří tak soudržné společenství. Soběstačná ekonomika je tvořena základními sektory potřebnými pro vlastní reprodukci. Druhým typem státu je dle Sorensena stát postmoderní, jenž naopak postrádá monopol na legitimní použití síly, právní řád i státní instituce jsou oslabené. Státní legitimita je narušena v důsledku existence lokálních či etnických spíše než národních identit. Národní ekonomika není dostatečně rozvinuta a je značně závislá na světovém trhu. Posledním typem státu je postmoderní stát. Vyznačuje se víceúrovňovým vládnutím, občansko-právní rámec poskytuje nejen stát, ale i mezinárodní organizace a identita je odvozena od substátní i nadstátní úrovně. Ekonomika v tomto státě není zcela soběstačná vzhledem k její vysoké transnacionalizaci (Sørensen 2005: 109).

S vývojem státu a státnosti se měnil i náhled a požadavky na jeho funkce. Významný milník přinesl Charles Louis Montesquieu, francouzský myslitel, který rozdělil funkce

státu na tři základní - zákonodárnou, výkonnou a soudní. Postupem času se však tyto funkce rozšířily o dimenzi právního státu, který bude poskytovat všeobecnou ochranu základních práv a svobod všem občanům, o zajištění bezpečnosti a ekonomického i sociálního pořádku, díky kterému dojde k zajištění určitého životního standardu. K dalším funkcím se řadí rozvoj kultury a školství a v neposlední řadě také rozvoj mezistátních vztahů a spolupráce v rámci nich. Podobně definuje funkce státu Georg Sørensen, který klade důraz na bezpečnost a stabilitu státu (Svatoň 2000; Sørensen 2005: 95). William Zartman pak spatřuje hlavní funkce státu v jeho třech vzájemně se doplňujících rolích, a to státu jakožto suverénního orgánu, instituce i garanta bezpečnosti obyvatel na svém území (Zartman 1995: 5). Robert Rotberg klade v tomto kontextu důraz právě na bezpečnostní dimenzi, kdy stát má primárně zajistit občanům lidskou bezpečnost eliminováním kriminálních hrozeb a útoků vůči vládnoucím i společenským strukturám, dále zajistit řešení sporů nenásilnou cestou a předcházet vnějším invazím do záležitostí daného státu. Základním kamenem moderních států je dle Rotberga tedy primárně poskytování bezpečnosti svým občanům. Mimo tuto bezpečnostní funkci se sem řadí také poskytování dalších politických statků jako je možnost svobodné otevřené participace na politickém procesu a s tím související hodnoty jako tolerance nesouhlasu, respekt pro politické instituce a základní lidská a občanská práva. Třetí linií hierarchie veřejných statků pak tvoří státem zajišťované zdravotnictví, školství, infrastruktura a správa dopravních uzlů stěžejních pro obchod, dále pak bankovníctví a ekonomicky příznivé prostředí potenciálně umožňující občanům rozvíjet vlastní podnikání a také komunikační sítě a prostor pro rozvoj občanské společnosti. Tyto statky představují výchozí bod silných, dobře fungujících států, které si vedou slušně v hodnocení na základě HDP i dalších žebříčcích jako je například *Human Development Index*, *Freedom House Report* apod., hodnotících rozvoj dané země a její společnosti (Rotberg 2004: 2-4; Rotberg 2003: 3).

Právě slabé, rozpadající se či rozpadlé státy nenaplňující základní funkce státu a nezajišťující základní statky pro své obyvatele tvoří první skupinu vymykající se z klasického pojetí státu. Tento fenomén se stal bodem zájmu autorů Carla Rosberga a Roberta Jacksona, kteří pozorovali zejména u afrických států nenaplňující se faktické charakteristiky weberiánské státnosti, zejména absenci efektivní vlády, neschopnost účinné kontroly území i užití síly. Pro označení takového typu státu, který disponuje vnější suverenitou navzdory vnitřní nefunkčnosti zvolili termín „juridical state“, ze kterého plyne závěr, že právní aspekt státnosti má převahu nad tím faktickým (Jackson

– Rosberg 1982: 2-3; 21). O konkrétních typech těchto států rozpadu bude blíže pojednáno v následující kapitole.

Druhou takovou skupinu představují naopak útvary, jež vnitřně fungují, vykonávají moc nad určitým územím a splňují charakteristiky státnosti i základní funkce státu, ale nejsou uznány mezinárodním společenstvím (či jeho většinou) a postrádají tak svrchovanost (Hoch – Baar – Kopeček 2010: 1; Šmíd – Vaňura 2009: 47). Tyto státy bývají vesměs označovány termíny jako např. „empirický stát“, „de facto stát“, „kvazi stát“, které označují entity naplňující právě znaky funkčních, stabilních a potažmo silných států, nicméně postrádají mezinárodní uznání (Riegl 2010: 59). V rámci jejich označení však panuje jistá nejasnost, což dokládá studie Pála Kolstøho, který využívá termín „kvazi stát“ pro označení jak států ze zmíněné první i druhé skupiny, respektive právně uznané, avšak nefunkční selhávající (*de iure*) státy, současně však také pro státy faktické, ale neuznané (*de facto*). I on se nicméně přiklání k terminologii, v níž pojem „kvazi stát“ odkazuje spíše ke státu *de facto* (Kolstø 2006: 723–724; 725–727).

2.3. Klasifikace slabých států

V důsledku značného zájmu o zkoumání tematiky slabé státnosti zejména ze strany různých výzkumných skupin, mezinárodních nevládních organizací, ale i politických činitelů vznikla v posledních několika dekáдах v rámci terminologie souvisejících pojmů a definic jistá nejasnost a mnohačetnost. Dochází tak k situacím, kdy autoři používají pro stejné situace rozdílné pojmy, či naopak používají termíny synonymně, avšak s odlišným významem (Jihlavec 2007: 19-20).

Mezi přední teoretiky zabývající se touto problematikou patří Robert Rotberg, William Zartman či Paul Collier. Všichni tyto autoři vycházejí z politicko-filozofického východiska Johna Locka, nahlíží tak na stát a jeho funkce právě ve smyslu zajištění služeb a statků svým občanům. Pokud toho stát není schopen, dochází k selhání, které může vyvrcholit jeho zhroucením, a tím pádem porušení společenské smlouvy mezi ním a občany. I selhávající stát však může efektivně fungovat v některých oblastech (Zartman 1995: 5).

2.3.1. Slabý stát (*weak state*)

Dle Sørensenovy definice slabé státy označují státy postkoloniální, jak byly definované výše. Stejně tak toto označení používá pro státy, jenž vlastní volbou delegovaly část své suverenity na substátní či nadstátní entity, případně soukromé subjekty (Sørensen 2005: 109). Náhled na státní slabost v důsledku kolonialismu je založen na premisách evropských koloniálních mocností, jež na těchto územích zanechaly určité státní struktury, avšak nově nezávislé státy neměly vlastní kapacity pro jejich efektivní správu. Za významně problematický prvek se v souvislosti s kolonialismem hovoří také o nerespektování přirozených hranic, a tím pádem narušení státoformálních procesů založených na sdílené národní identitě (Kváča 2003: 52). Podobně autoři Jackson a Rosberg ve svém pojetí slabého státu odkazují na koloniální minulost afrických zemí, kdy slabost chápou ve smyslu zaostalosti politických institucí, státního uspořádání a celkové politické nestability (Jackson – Rosberg 1982: 1). Navzdory tomu však Sørensen tvrdí, že koloniální minulost není primární příčinou slabosti (či rozpadu) země. Ve vývoji daných států je dle něj potřeba sledovat řadu dalších faktorů (Sørensen 2005: 100).

Například Barry Buzan označuje za slabý stát takový, jenž nemá monopol na užití legitimního násilí a postrádá legitimitu ze strany svých obyvatel. K tomu dochází v důsledku slabého státního aparátu i slabé státní ideje. Charakter Buzanova *weak state* je tak odvozen primárně od vztahu státu a jeho obyvatel (Buzan 1991: 99-101). Dalším významným autorem věnující se problematice slabých států je Paul Collier. Ten vidí hlavní problém v absenci efektivních politických i ekonomických institucí a státních složek. Důraz klade na problém stagnace ekonomického růstu, který vede ke strádání obyvatelstva, chudobě a rostoucím tensím mezi lidmi a státem. To může vést až k vypuknutí ozbrojeného vnitrostátního konfliktu a nadále negativně ovlivňovat vývoj a stabilitu země. Terminologicky označuje takový stát za křehký (*fragile*) (Šmíd – Vaňura 2010: 46). Francis Fukuyama pak vymezuje slabou státnost funkcionálně. V případě, že stát neplní své funkce ve formě především zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku, vlády práva, ekonomických intervencí, zajištění zdravotní péče apod., stává se slabým. Slabý stát pak postrádá kapacity a sílu k prosazování a vynucování státní politiky (Fukuyama 2004: 18-19; 100). Podobně autoři Eizenstat, Porter a Weinstein definují míru selhání na základě neplnění základních funkcí jako tomu je v silných státech. Mezi tyto funkce řadí zajištění bezpečnosti, základních lidských potřeb a občanských svobod. Pokud stát selhává v poskytování jedné či dvou z těchto funkcí, považují ho za slabý, v případě, že nezajišťuje ani jednu z těchto tří

funkcích, označují ho již jako selhávající (Eizenstat, S. E., Porter, J. E., Weinstein, J. M., 2005, str. 136).

Robert Rotberg ve své teorii odlišuje *failed* a *collapsed* od obecně slabých (*weak*) států a od sebe navzájem. Soustředí se zejména na fenomén slabých afrických zemí, kdy do této kategorie řadí poměrně široké spektrum různorodých zemí, jako například Burkinu Faso, Keňu, Guineu či Nigérii. Oproti tradičnímu silnému státu si slabé státy vedou o poznání hůře, ať už trvale v důsledku vnějších, např. fyzicko-geografických příčin, vnitřních příčin jako je sociální antagonismus či despotismus, anebo dočasně jako důsledek akutní krize jako je vypuknutí konfliktu či přírodní pohroma. Mezi všeobecné znaky slabého státu Rotberg řadí především mezispolečenské štěpení, a to zejména v linii etnické, jazykové či náboženské, které však nepřerostlo v násilné boje. Míra zločinnosti, stejně tak jako korupce je však vysoká, anebo má alespoň stoupající tendenci. Nedochází zde k řádné distribuci veřejných statků, a to především v oblastech mimo hlavní urbanizovaná centra. Takovéto státy jsou často ovládány samozvaným či zvoleným despotou, jehož vláda omezuje také prostor občanské společnosti¹ (Rotberg 2003: 4; Rotberg 2004: 4).

2.3.2. Rozpadlý stát (*failed state*)

Termín *failed state* byl zpopularizován v 90. letech v kontextu zemí procházející politickou krizí, jako byly např. Somálsko či Bosna a Hercegovina (Šmíd – Vaňura 2009: 46). Rozpadající se státy se do této fáze dostávají v důsledku hlubší institucionální i funkcionální slabosti státu. Centrální vláda zde zpravidla nemá kapacity pro poskytování základních služeb svému obyvatelstvu ani pro efektivní kontrolu státu či celého jeho území (Rice 2002).

Rotberg uvádí, že základním předpokladem státu v kategorii *failed* je podobně jako u slabého státu štěpení v rámci různých společenských komunit, které zde však již přerostlo v otevřené násilí. S tím souhlasí OSN, která deklaruje jednu z podmínek zařazení státu do kategorie *failed* jako boj proti stávající vládě za pomoci vnitrostátního násilí. Vedle bojů mezi jednotlivými společenskými frakcemi se může jednat také o boje

¹ Rotberg na tomto místě hovoří o zvláštním typu států, které ačkoliv vnitřně vykazují charakteristiky slabého státu, navenek se snaží působit jako silný plnohodnotný člen mezinárodního společenství. Tyto země označuje jako autokracie a mezi příklady uvádí např. KLDK, Pol Potovu Kambodžu či Bělorusko (Rotberg 2004: 5).

vlády s jednou či více z těchto frakcí, či státem potlačované občanské a protivládní nepokoje. Takový stát se tak právě pro své konfliktní prostředí stává nebezpečným (Rotberg 2004: 5).

Dalším znakem *failed* státu může být právě ztráta kontroly centrální autority nad celým územím. Ta je pak omezena často pouze na hlavní město, ve kterém udržuje správu, ale není v jejích silách kontrolovat odlehlé periferní oblasti. Stát již nemá politickou ani bezpečnostní autoritu a s tím souvisí také neschopnost oficiální vlády zajistit bezpečnost a svobodu od strachu svým občanům, jakožto jednu ze základních funkcí státu. V důsledku této neschopnosti zpravidla dochází k nárůstu zločinnosti a násilí, ve společnosti vládne bezpráví, neboť oficiální autority nemají kapacity na vynucování právního řádu či v opačném případě sama byrokracie slouží k utlačování obyvatelstva a prakticky všechny složky politické moci včetně jurisdikce i armády bývají politizovány a často podřízeny exekutivě. Etablují se zde noví lokální, regionální vůdci, často vymezení klanovou příslušností, kteří si prostřednictvím násilí a ozbrojených bojů zajišťují vliv a moc. Kriminální činnost zahrnuje organizovaný zločin, často v oblasti pašování drog i lidí. Jelikož se občané nemohou spoléhat na vládu, obracejí se proto na silné osoby typu *warlordů* či jiných nestátních aktérů, u kterých vyhledávají vlastní ochranu a zajištění dalších politických statků, které nejsou zajišťovány státem (Jihlavec 2007: 30; Rotberg 2004: 6-7).

Rozpadlý stát se také vyznačuje špatným stavem infrastruktury a struktury komunikačních sítí. Soukromým společnostem či investorům není umožněno investovat do vybudování funkčních dopravních i komunikačních kanálů, neboť monopol bývá v držení státu, který zde však také selhává, což v důsledku opět komplikuje či přímo znemožňuje chod společnosti. Co se týče vzdělání a zdravotnictví, zpravidla se zde lze setkat s nedostatkem zdrojů jako jsou výukové materiály, léky, ale i lidských zdrojů v podobě kvalifikovaného personálu. Vzhledem k nedostatečné kvalitě těchto služeb míra gramotnosti upadá, narůstá dětská úmrtelnost a šíří se epidemie, kdy zejména AIDS představuje vážný problém v těchto zemích.

V rámci ekonomického rozvoje dochází k privilegování určité elitní skupiny občanů. Zpravidla se jedná o osoby blízké té vládoucí, které tak drží v rukou bohatství, které však není distribuováno mezi strádající většinu obyvatelstva. Korupce v takovémto ekonomickém uspořádání vzkvétá a národní hospodářství spolu s národní měnou krachují, současně dochází k rapidnímu nárůstu inflace. Obyvatelstvo pak strádá v chudobě, hladovějí a spolu s dalšími faktory, ne zřídka podpořenými např. přírodní

katastrofou vede k migraci a přesídlování, což v konečném důsledku opět vede k dezintegraci národního myšlení, loajality a porušení takzvané společenské smlouvy mezi občany a státem (Rotberg 2004: 7-9).

2.3.3. Zhroucený stát (*collapsed state*)

Jedním z autorů, který se zabývá otázkou *collapsed states* je William Zartman. Jejich obecná charakteristika spočívá v neschopnosti vykonávání základních funkcí státu (viz kapitola 2.2.). Zartman vymezuje současné zhroucené státy v kontrastu s historickými civilizačními celky, kdy v jejich případě došlo k civilizačnímu úpadku, zatímco v případě současných států jde spíše o kolaps státního režimu, pořádku či ideologie. Z toho vyplývá, že Zartman spatřuje příčinu státního zhroucení primárně v problémech v politické sféře, které mají následné implikace i v rámci ekonomické i sociální sféry. Zhroucení státu tak nastává v případě, kdy v důsledku dlouhodobých procesů dojde k rozpadu politického pořádku, práva, legitimní autority a struktury státu. Zartman však deklaruje možnost zvrácení těchto procesů a státního kolapsu v případě vhodných zásahů (Zartman 1995: 1-2; 5-8).

Stejně tak Robert Rotberg nepovažuje pozici *collapsed* států za bezvýchodnou, ale naopak uvádí příklady zemí, které se dokázaly z takového stavu alespoň částečně vymanit a zařadit se do kategorie *failed*² či *weak*³ států. Zhroucené státy státy považuje za nejextrémnější a poměrně vzácný stupeň rozpadlého státu. Ve státě, který dosáhl tohoto stupně dle Rotberga panuje vláda silnějšího, politické statky jsou zajišťovány *ad hoc* či soukromými prostředky. Vzhledem k praktické neexistenci státní autority zaniká i tradiční koncept občanství jakožto vztahu jedince ke státu. Dochází k postupnému rozparcelování území, nad kterým již plně přebírají kontrolu různé substátní skupiny vedené *warlordy*, kteří vytvářejí vlastní lokální bezpečnostní mechanismy, obecně však platí existence anarchického prostředí, v rámci nějž vzkvétá nelegální činnost jako obchod se zbraněmi, drogami, lidmi, ale i terorismus. Vlastní financování si zajišťují nelegitimním zdaňováním a sankciováním. (Rotberg 2004: 9-10). OSN se přiklání k této charakteristice a navíc mezi znaky zhrouceného státu řadí boje o surovinové zdroje, nefunkční ekonomiku s vysokou mírou inflace, státního dluhu i devalvace národní měny, zvyšující se migraci obyvatel, chudobu, hlad a nefunkční sociální systém. Pokud státy

² Např. Sierra Leone, Afghánistán;

³ Např. Libanon, Nigérie (Rotberg 2004: 10).

čelí kombinaci těchto faktorů v dlouhodobém časovém horizontu, může toto selhání vyvrcholit právě zhroucením státu. Pro vymanění se z této situace je pak potřeba zásahu vnějších aktérů (Humplíková 2009: 3).

2.4. Index zhroucených států (FSI)

Jelikož následující část této práce bude pojednávat o indikátorech slabosti na příkladu konkrétní země, je třeba definovat teoretický rámec pro takovou analýzu. Ten poskytne tzv. *Failed/Fragile States Index* neboli Index zhroucených států (dále FSI). Jedná se o empirický způsob hodnocení míry selhání státu⁴ vycházející z Rotbergovy klasifikace těchto indikátorů. Ten je rozčlenil do tří skupin, a to ekonomické, politické a vojensko-bezpečnostní, kdy právě aspekty, jež tyto skupiny zahrnují, definují příčiny selhání daného státu (Rotberg 2007: 91-92). FSI byl vyvinut americkým think-tankem *Fund for Peace*. Právě jeho americký původ se stal předmětem kritiky pro možnou předpojatost vůči určitým zemím. Mimo to mu byla vytýkána různorodost indikátorů, jejich množství či neschopnost předvídat vývoj v hodnocených zemích (Šmíd – Vaňura 2009: 60-62). Od roku 2005⁵ tento index hodnotí míru stability konkrétních zemí, přičemž se musí jednat o svrchovaný stát, který je členem OSN. Z toho vyplývá, že řada entit, potažmo *de facto* států, jako je např. Tchaj-wan či Kosovo, nemohou být tímto indexem hodnoceny z důvodu absence mezinárodního uznání. Některé státy jsou pak z hodnocení vyloučeny v důsledku nedostatku dostupných údajů (Fund for Peace 2016a, b).

Zranitelnost zemí je vyhodnocována na základě dvanácti ukazatelů v sociální, ekonomické a vojensko-politické oblasti. Dle jejich stavu jsou pak státy hodnoceny. Metodologie výpočtu tohoto indexu spočívá v přiřazení hodnot od 0 do 10 ke každému z těchto dvanácti indikátorů, přičemž 0 znamená maximální stabilitu a 10 vysokou míru nestability. Výsledný index tedy hodnot může představovat číslo v rozmezí od 0 do 120. Čím nekvalitněji, popř. intenzivněji jsou dané indikátory naplňovány, tím je výsledná hodnota indexu vyšší, stát více zranitelný a blížící se na škále slabosti k rozpadu.

⁴ FSI definuje selhání, resp. „křehkost“ státu, pomocí následujících znaků: ztráta fyzické kontroly nad svým územím a ztráta monopolu na užití legitimního násilí; rozpad legitimacy státní moci; neschopnost zajištění veřejných statků; neschopnost plnit roli plnohodnotného člena mezinárodního společenství a podílet se na mezinárodních vztazích (Fund for Peace 2016c).

⁵ V roce 2005 bylo hodnoceno pouze 75 zemí, o rok později již 146 zemí. Od roku 2013 se žebříček FSI skládá ze 178 zemí (Fund for Peace 2016b).

Výsledky hodnocení a žebříček států každoročně zveřejňuje Fund for Peace ve spolupráci s časopisem Foreign Policy (Fund for Peace 2015: 39; Fund for Peace 2016d).

Fund for Peace rozdělil ukazatele míry slabosti do tří skupin: sociální, ekonomické a vojensko-politické. Vojensko-politických indikátorů je analyzováno hned několik. Jednak se jedná o delegitimizaci státu – tzn. situaci, kdy stát ztrácí svou legitimitu v důsledku nedostatečné reprezentativnosti, odpovědnosti a korupce ve vládních složkách. Dále se jedná o úpadek v poskytování bezpečnosti jakožto primárního veřejného statku, a následně také služeb jako jsou vzdělání, zdravotnictví či budování infrastruktury. Další kategorie zahrnuje aspekty porušování lidských práv, právního řádu a absence demokratických procesů vzhledem k existenci autoritářské vlády, která podněcuje politické násilí vůči civilnímu obyvatelstvu. Může docházet také ke zneužívání moci armádními složkami, absenci spravedlivých soudních procesů, politizaci soudnictví, porušování svobody médií a náboženské či kulturní perzekuci. Bezpečnostní aparát státu by měl mít monopol na legitimní užití násilí, jakmile se rozpadne ve prospěch soupeřících skupin, dochází k oslabení společenské smlouvy. To souvisí také s frakcionalizací elit v kontextu možných separatistických tendencí. Dalším sledovaným fenoménem zde bývá intervence ze strany vnějších aktérů, ať už humanitárního, rozvojového či vynucovaného charakteru (např. peacekeeping) (Fund for Peace 2016e; Šmíd-Vaňura 2009: 59-60).

Sociální faktory do čtyř kategorií. První z nich tvoří problémy související s demografickými tlaky. Slabé státy se tak mohou potýkat s přírodními katastrofami, výskytem epidemií, nedostatkem potravin, podvýživou obyvatel, nedostatkem pitné vody, vysokou úmrtností či degradací životního prostředí a riziky plynoucími ze změny klimatu. Druhou kategorií rámuje problematika uprchlictví a vnitřně přesídlených osob v souvislosti s uprchlickými tábory či rizikem přenosu nemocí. Tyto osoby jsou často nuceny opouštět své komunity v důsledku určité formy potlačování jejich práv. Sociální dimenze Indexu zhroutených států se zabývá také otázkami násilí a diskriminace, zejména vůči určité sociální skupině, ať už odlišné etnické, nábožensky či jinak. Čtvrtou kategorií indikátorů sociálního úpadku státu zahrnuje otázky související s dobrovolnou migrací, kdy dochází k odchodu disidentů, růstu zahraničních diaspor a tzv. odlivu mozků, a tím pádem lidského kapitálu (Fund for Peace 2016e; Šmíd – Vaňura 2009: 58-59).

V rámci ekonomických indikátorů jsou představeny dvě kategorie. První z nich se zabývá faktory ovlivňující nerovný ekonomický rozvoj různých skupin společnosti, ať

už štěpené na etnickém, náboženském či regionálním základě. Hodnotí se nerovné ekonomické postavení, tedy rozdíl v příjmech nejbohatší a nejchudších deseti procent populace. Služby v tomto případě bývají distribuovány nerovnoměrně mezi urbanizovanými a rurálními oblastmi země, stejně tak nerovný je i přístup k nim. Tento ekonomický úpadek pak bývá doprovázen poklesem životní úrovně a s tím tak možností na zajištění vlastního živobytí včetně obydlí. Druhou kategorií ekonomických faktorů, které přispívají ke slábnutí či rozpadu státu tvoří chudoba a ekonomický propad. Ty souvisí s ekonomickým deficitem a státním dluhem, dochází k růstu nezaměstnanosti, inflace, oslabení kupní síly i poklesu či stagnaci HDP. Národní měna devaluje, stát nevyplácí mzdy, dochází k odlivu kapitálu, klesají ceny surovin a rozmáhá se obchodování v rámci černého trhu a korupce (Foreign Policy 2016; Fund for Peace 2016e).

2.5. Index lidského rozvoje (HDI)

Druhým nástrojem, který poskytne teoretické zarámování části práce o rozvojových aktivitách v Eritreji, je tzv. *Human Development Index*, tj. Index lidského rozvoje. Byl zvolen z toho důvodu, že představuje široce akceptovaný, multidimenzionální ukazatel při posuzování a srovnávání úrovně rozvoje hodnocených zemí. Do 90. let 20. století dominovat v této souvislosti ekonomický náhled, kdy hlavním ukazatelem rozvoje byla primárně hodnota hrubého domácího produktu, hrubého národního příjmu vypovídající o výkonu státní ekonomiky. Tento přístup prosazovaly zejména světové finanční instituce jako Světová banka či Mezinárodní měnový fond. Takový pohled však začal být napadán. Argumenty proti čistě ekonomickému pojetí rozvoje byly založeny na tom, že nemusejí reálně představovat zlepšení kvality života. Postupně tak vznikaly nové ukazatele socio-ekonomického rozvoje. Nicméně až HDI přinesl alternativu, která se díky své komplexnosti stala široce přijímanou a využívanou při porovnávání rozvoje zemí (Syrovátko 2008; Syrovátka – Harmáček 2014: 50).

Index lidského rozvoje byl představen v roce 1990 ve Zprávě o lidském rozvoji, již každoročně vydává Rozvojový program OSN (UNDP). UNDP vycházel z koncepce pákistánského ekonoma Mahbub al Haqa, který tento index navrhl. Cílem tohoto složeného indexu bylo zahrnout do zkoumání rozvoje nejen ekonomické ukazatele, ale především ty neekonomické související s lidským rozvojem a kvalitou lidského života. Zároveň toto pojetí mělo zdůraznit, že ekonomický růst je pouze jednou z dimenzí

(lidského) rozvoje, nikoliv rozvojem *per se*. Přesto, že má tento index víceméně všeobecné uznání nejen díky zastřešení významného programu OSN v podobě UNDP, ani on se nevyhnul jisté kritice. Jeden z jejích bodů se týká teoretické základny. Za nedostatečné spatřují kritici zobecnění indexu vymezeného třemi dimenzemi, jejich rozložení i zařazení konkrétních rozvojových ukazatelů (Syrovátka – Harmáček 2014: 53-54; UNDP 2016a).

HDI⁶ tedy vychází z hodnocení tří základních faktorů – možnosti vést dlouhý a zdravý život, být vzdělán a mít určitý životní standard. Pro měření těchto faktorů byla definována řada dílčích ukazatelů, které slouží pro konečný výpočet indexu. Ukazatelem v první oblasti zdravého života je očekávaná délka života. Oblast vzdělání zohledňuje gramotnost lidí starších 25 let a očekávaná délka studia dětí při nástupu do škol. Poslední oblast přiměřené životní úrovně je měřena na základě hrubého národního příjmu na hlavu (HND per capita) (UNDP 2016b). Každý ukazatel pak získá hodnotu v rozmezí 0 až 1, kdy 0 představuje minimální hodnotu nutnou pro přežití, zatímco 1 je hodnotou maximální. To znamená, čím blíže se hodnota blíží hodnotě 0, tím je situace horší. Čím blíže 1, tím je daný stát vyspělejší. Z každé ze tří zkoumaných oblastí vzejde dílčí index, jehož geometrický průměr určí konečnou hodnotu Indexu lidského rozvoje pro danou zemi. Za země s nejvyšším stupněm lidského rozvoje jsou považovány ty s hodnotou HDI vyšší než 0,8 (Syrovátka – Harmáček 2014: 51).

2.5.1. Korelace mezi FSI a HDI

Existuje jistá spojitost mezi slabou státností, respektive fázemi rozpadu států a lidským rozvojem. Matthew Zentner ve své práci zkoumá vzájemný vztah mezi Indexem zhroucených států, Indexem lidského rozvoje a HDP jakožto čistě ekonomického ukazatele. Právě vztah dvou indexů vyhodnocuje jako ten s nejvyšší mírou korelace, zatímco vztah mezi FSI a HDP vykazuje míru nejnižší (Zentner 2012: 68). Daná souvislost je také zřejmá z žebříčků sestavovaných na základě hodnot obou indexů. *Fund for Peace* tak kategorizuje státy do čtyř⁷ hlavních skupin dle fáze jejich rozpadu, kdy nejkritičtější státy dosahující 90 a více indexových bodů označuje

⁶ HDI zpracovává data ze 188 zemí, kdy k tomuto počtu dospěla v roce 2014 zařazením Jižního Súdánu (UNDP 2016a).

⁷ Tyto hlavní skupiny se dále mohou členit na užší kategorie, tj. *Very high alert, High alert, Alert; High warning, Elevated warning, Warning; Stable, More stable, Very stable; Sustainable a Very sustainable*. Celkem je tedy těchto kategorií jedenáct (Fund for Peace 2015).

termínem *Alert* (vysoce ohrožené státy). Druhá skupina zemí označená jako *Warning* (ohrožené státy) zahrnuje dysfunkční země ohrožené možným rozpadem. Hodnota jejich indexu se pohybuje mezi 60 a 90 body. Třetí skupinu pak formují země stabilní, tedy *Stable* (dříve *Moderate*) s hodnotami mezi 30 a 60 body indexu FSI. Poslední skupinu tvoří vyspělé stabilní rozvinuté země označené termínem *Sustainable*. Ty dosahují hodnot FSI mezi 90 a 120 body (Fund for Peace 2015; Hounshell 2009). Do čtyř kategorií rozděluje státy také Index lidského rozvoje. Jsou jimi kategorie zemí s velmi vysokým, vysokým, středním a nízkým lidským rozvojem⁸ (UNDP 2016c).

Jak vyplývá z žebříčků založených na obou těchto indexech, v nejvyšších kategoriích se trvale umísťují Skandinávské země, dále země jako, Dánsko, Švýcarsko, Austrálie či Nizozemsko. Naopak v kategorii nejnižší se setkáváme zejména se zeměmi subsaharské Afriky, jako jsou například Súdán, Demokratická republika Kongo, Čad či Středoafriická republika (Fund for Peace 2016d; UNDP 2016d).

Nejaktuálnější Zpráva o lidském rozvoji (*Human Development Report*) byla vydána UNDP v roce 2015 obsahující údaje za rok 2014, proto je v příloze č. 1. zobrazená tabulka, která pro ilustraci shrnuje pořadí států dle FSI a HDI v roce 2014. Zobrazuje pořadí všech států z kategorie *Alert*, tedy nejvíce zhroutené státy, tj. 34 zemí, a zároveň tedy úměrně 34 států⁹ z kategorie *Low Human Development*, tj. 34 zemí s nejnižší úrovní rozvoje v daném roce. Stejnou barvou jsou vyobrazeny ty země, které se párově vyskytují v obou nejnižších kategoriích. Některé země slabé dle FSI, jako například Somálsko či KLDK, nemají dvojici ve skupině HDI, což je však zapříčiněno spíše nedostupností údajů pro stanovení jejich hodnoty HDI. Pokud by mohly být tyto země objektivně zhodnoceny dle reálné situace, nejspíše by se v kategorii nízkého rozvoje vyskytovaly také. Podobně by tabulka vypadala i z druhé strany, posuzující nejsilnější a nejvyspělejší země. Toto srovnání tak potvrzuje existenci určité vazby mezi Indexem zhroutěných států a Indexem lidského rozvoje.

⁸ Originální názvy terminologicky odpovídají překladu, tj. *Very High, High, Medium* a *Low Human Development*

⁹ Celkový počet zemí v této kategorii je 44

3. Případová studie: Eritrea

Nyní tato práce přechází do své hlavní části, která se věnuje problematice slabé státnosti ve státě Eritrea. Nejprve bude krátce představen proces formování státu a následovat bude analýza konkrétních projevů, potažmo příčin eritrejského selhávání na pozadí klasifikace ukazatelů FSI. Název státu Eritrea byl původně odvozen od spojení Mare Erythraeum, antického označení pro Rudé moře (MZV 2016). Nachází se při jeho pobřeží, v oblasti Afrického rohu spolu se svými sousedy Etiopií a Džibuti, na severozápadě pak hraničí také se Súdánem. Rozlohou zhruba 116 700 km² se Eritrea ujímá sto první příčky v celosvětovém žebříčku. Dle nejnovějších odhadů americké CIA z července 2015 má Eritrea téměř na 6,53 miliónů obyvatel, čímž drží sto sedmou pozici ve světě. Hlavním městem je Asmara, kde žije přes 800 000 obyvatel. Mezi oficiální jazyky zde patří tigrejšтина, arabština a angličtina, lze se setkat také s itaštinou. Existuje zde devět hlavních etnických skupin převážně vyznávající buďto křesťanství anebo islám (CIA 2016a; MZV 2016). Složení obyvatelstva a jeho náboženskému vyznání bude věnován větší prostor v následujících kapitolách. Po tomto základním představení státu bude nyní nastíněn historický vývoj této země s cílem získání představy o vztahu historického formování státu a současného stavu.

3.1. Historický vývoj

3.1.1. První společenské útvary a zájem o území dnešní Eritreje

První zmínky o významnější formě politického celku v oblasti Afrického rohu se datují až do prvního tisíciletí př. n. l. v souvislosti s Aksúmskou říší. Ta se zde etablovala díky příchodu imigrantů zejména z jižní části Arabského poloostrova proudících na území dnešní Eritreje a Etiopie přes Rudé moře. Tato mezikontinentální výměna s sebou přinášela nové kulturní tradice a ovlivnila rozvoj písemnictví, architektury a zejména obchodu. Díky své strategické poloze a kontrole přístavů v Rudém moři říše prosperovala, a to například z vývozu slonoviny, o kterou spolu s dalším nejen luxusním zbožím z Indie, Arábie i Číny měla zájem především Římská říše. Centrem obchodních tras byl přístav Adulis. Od 4. století vládnoucí elita přijala ortodoxní křesťanskou víru, díky misionářům z Východořímské říše se pak rozšířila mezi celou populaci. K pozdějšímu úpadku Aksúmské říše přispělo postupné šíření islámu od 7. století a

následný rozmach arabského obchodu, který představoval konkurenci a izoloval křesťanskou Aksúmskou říši v rámci mezinárodního obchodování (Department of Arts of Africa, Oceania, and the Americas 2000; Mekonnen 2013: 19-24; The British Museum 2010: 3-6). S rostoucí dominancí islámu pak docházelo střídání různých vládnoucích dynastií, vzniku a zániku sultanátů a v 16. století toto území obsadila na nějaký čas také expandující Osmanská říše (Mekonnen 2013: 43-45).

Významným milníkem pro další vývoj nejen eritrejského národa se v roce 1869 stalo otevření Suezkého průplavu. Jeho strategický význam si uvědomovaly především evropské mocnosti, které měly zájem o jeho kontrolu, neboť jeho využíváním by posílily své obchodní zisky. Ve stejném roce si italská soukromá námořní společnost *Rubattino* zajistila kontrolu nad pobřežní oblastí Assab, kterou však roku 1882 postoupila italské vládě. Ta se rozhodla zahájit expanzi v této oblasti a od roku 1885 začala dobývat eritrejské území vojenskou silou. V Etiopii se chopil moci Menelik, který výměnou za materiální zisky uznal italský nárok na eritrejské území. Tato dohoda uzavřená roku 1889 se však stala zdrojem budoucího konfliktu, neboť Itálie si v rámci ní nárokovala také kontrolu nad mezinárodními záležitostmi Etiopie, kterou považovala za svůj protektorát. Menelik se však proti tomuto vývoji rozhodl bránit a postavil armádu, která se v roce 1896 střetla s tou italskou. Tento střet vyústil v drtivou porážku Itálie, která tak byla nucena akceptovat nezávislost Etiopie. Navzdory této porážce, Menelik zachoval uznání italského angažmá na eritrejském území dle dohody z roku 1889 (Gascoigne 2016).

3.1.2. Od kolonialismu k nezávislosti

Italský přístup k Eritreji jakožto své kolonii se měnil v čase. Nejprve koncem 19. století bylo cílem získat, podmanit si a osídlit toto území italskými kolonizátory a následně ho zmapovat za účelem řádného vymezení hranic se svými sousedy, zejména Menelikovou Etiopií (Chelati Dirar 2007: 160). Později se v rámci konceptu racionálního imperialismu zájem přesunul na využívání kolonie především jakožto zdroje surovin a také lidského kapitálu pro vojenské plány na budoucí invazi do Etiopie. Následně, během vlády italského fašistického režimu ve 30. letech, se obnovil zájem o osídlování s důrazem na rozvoj industrializace a urbanizace společnosti (Killion 1989: 128).

Mezi faktory, které umožnily etablování italské koloniální politiky na území Eritreje patřil aspekt etnicity. Řada menšin, mezi nimi například etnikum *Bilen*, *Kunama*, *Afar* či *Saho*, vyjádřila podporu italské administrativě, neboť byla historicky utlačována anebo v konfliktu s jinými komunitami či sousedními státy o přírodní zdroje a území. Italská administrativa se v Eritreji musela často potýkat s nájezdy zejména ze sousední Etiopie, což vedlo ke vzájemně dlouhotrvajícím napjatým vztahům. Druhým faktorem ovlivňujícím italskou koloniální strategii bylo náboženství, neboť v rámci místní multietnické a multikulturní společnosti představovala náboženská identita zdroj konfliktů. Italská administrativa se tak stavěla do role mediátora vztahů většinové křesťanské a tradičně utlačované muslimské populace. Třetí faktor podstatný pro chápání italské koloniální nadvlády bylo sociální rozvrstvení eritrejské společnosti. Ta fungovala na základě nerovných mocenských vztahů mezi rurálními komunitami a „aristokraciemi“ *Nabtabů a Tigrejců*. Kvůli zachování tohoto společenského rozdělení byly zakázány vzájemné sňatky. Kolonizátorská administrativa však přinesla určité strukturální změny, které částečně uvolňovaly povinnosti a závazky a liberalizovaly eritrejskou společnost, čímž Itálie dosáhla konsolidace své koloniální nadvlády (Chelati Dirar 2007: 258-259).

Po nástupu fašistického diktátora Benita Mussoliniho k moci v Itálii koloniální administrativa vydala cestou rasové nadřazenosti, segregáční zákony se zpřísnily za účelem zabránění navazování vzájemných vztahů mezi italskými kolonizátory a domorodým obyvatelstvem. To bylo diskriminováno z hlediska možností zaměstnání i využívání ostatních sociálních služeb. V roce 1941 však v rámci druhé světové války byla Itálie ve východní Africe poražena a Eritreu na čas obsadila Velká Británie (The Culture Trip 2016). Rozhodnutím OSN z roku 1950 byla mimo jiné na nátlak USA Eritrea o dva roky později spojena s Etiopií ve formě federace (Gascoigne 2016).

Italský kolonialismus v zásadě položil základy budoucí eritrejské národní identity, která ovlivnila pozdější nacionalistické hnutí v 50. letech 20. století. Na rozdíl od ostatních afrických zemí majících zkušenost s britskou či francouzskou kolonizací, Eritrea nepostavila své národní cítění a identitu na vymezení se vůči svému kolonizátorovi, ale na antagonismu vůči domnělému okupantovi v podobě sousední Etiopie. Italská správa v Eritreji přispěla k její celkové modernizaci, urbanizaci a rozvoji mnohaetnické dělnické třídy. Značně se zasadila o rozvoj infrastruktury i technologický pokrok. Z tohoto rozvoje však ve své době měli užitek zpravidla spíše přistěhovalí

Italové, nežli domorodí Eritrejci, jejichž životní podmínky se příliš nezlepšovaly (Chelati Dirar 2007: 269-270; Gascoigne 2016; Killion 1989: 129-130).

V rámci ustavení Eritreje jako součást etiopské federace měla OSN dohlížet na ratifikaci ústavy, která by chránila politická práva Eritrejců, a také na zvolení a etablování autonomní eritrejské vlády. Avšak pod tlakem ze strany dosavadní britské administrativy i etiopské vlády se k moci dostala většina křesťanských příznivců sjednocení Eritreje s Etiopií, kteří různými způsoby usilovali o zvýšení vlivu Etiopie na úkor eritrejské autonomie (Woldeyesus 2010).

Represe v politické, ekonomické i sociální sféře zejména vůči islámské části Eritrejců, kteří hájili myšlenku nezávislosti vyvrcholily v roce 1962, kdy byl Eritreji zrušen federativní status, a byla tak přímo zahrnuta jako běžná provincie Etiopského císařství. Takový vývoj vyvolal reakci na straně eritrejské opozice žijící v exilu, která zformovala Eritrejskou osvobozenickou frontu pro boj za nezávislost. Tyto síly byly tvořeny majortině muslimskou částí eritrejské populace. Vzhledem k tomu, že etiopský císař Haile Selassie pokračoval v utlačování Tigrejců, oslaboval eritrejskou ekonomiku relokací podniků do etiopských center a kontrolou obchodních i komunikačních uzlů a zakázal používání jejich jazyka, i mnoho tigrijských křesťanů se přiklonilo k boji za nezávislost. Mnohačetné frakce se nakonec zformovaly v jednotnou Eritrejskou lidovou osvobozenickou frontu (EPLF) odhodlanou bojovat za svůj cíl. Etiopie kvůli vnitřním rozporům i hladomoru v roce 1984 začala oslabovat a boje trvaly až do počátku 90. let. Milníkem se stalo obsazení přístavu Massawa, čímž Etiopie ztratila přístup k moři. Osvobozenické síly posilovaly na úkor etiopské autority, které tak nezbylo nic než garantovat práva menšin ve svých regionech včetně uznání nároku na eritrejskou nezávislost. Ta byla konečně vyhlášena po referendu v roce 1993, kdy naprostá většina Eritrejců vyjádřila svůj souhlas. Etiopie tak zůstala bez přístupu k moři, což se stalo jednou z příčin pro dlouhodobě pokračující napětí mezi oběma zeměmi (BBC 2014; Cliffe – Davidson 1988: 74-75; Gascoigne 2016). V politické rovině se tak Eritrejcům podařilo dosáhnout kýženého cíle. Téměř třicetiletá válka, stejně tak jako zkušenost s kolonizátory byla u konce. Přesto, že populace byla rozštěpená etnicky, jazykově i nábožensky, i přes poničenou infrastrukturu a pomálu zdrojů, země byla jednotná a odhodlaná etablovat svou samostatnou eritrejskou identitu.

3.2. Politicko-vojenská perspektiva

Navzdory původnímu příslibu a očekávání zavedení demokracie a právního řádu, které si Eritrejci slibovali od vyhlášení nezávislosti však politická situace pod záminkou zajištění národní obrany nabrala zcela odlišný směr. Prezidentem nově samostatné země se stal Isaias Afwerki, lídr vítězné guerillové EPLF. Ta byla následně transformována do klasické politické strany a byl zahájen proces formování ústavy. Tato jediná politická strana však neumožnila návrat nacionalistických opozičních rivalů z exilu, čímž se vláda země stala značně uzavřenou, centralizovanou a zkomplikovala cestu země k demokratizaci. To se záhy potvrdilo odsunutím národních voleb i ratifikace ústavy na neurčito. Zakořenily se tak zde autoritářská tradice a struktura systematického kontrolování společnosti, poháněné Afwerkiho touhou po absolutní moci, averzí k jakýmkoliv institucionálním omezením a tvrdou silou zasahující proti jakémoliv formě protestu (Tronvoll – Mekonnen 2014: 72).

Navíc se Eritrea namísto snahy o poklidný rozvoj své země angažovala v řadě regionálních konfliktů se Súdánem, Džibuti, ale i Jemenem a následně opět se sousední Etiopií, s níž dodnes nemá příliš vřelé vztahy. Toto přispělo nejen k destabilizaci celého regionu Afrického rohu, ale ovlivnilo to zejména vývoj celé eritrejské společnosti, která se potýká s vládními represemi a extrémně vysokou mírou militarizace. Válka s Etiopií navíc přispěla k mezinárodní izolaci Eritreje, neboť prezident považoval Etiopii za konspirující se státy západu proti eritrejským zájmům. Z toho důvodu vláda v roce 2005 vyhostila mírovou misi OSN (UNMEE), v rámci níž až 3200 členů dohlíženo na dodržování podmínek mírové smlouvy mezi Eritreou a Etiopií podepsané v roce 2000. Více než dvacet let nezávislý stát Eritrea tak funguje jako diktatura a efektivní tyranie. Vláda v čele s prezidentem drží v rukou všechny složky státní moci a kontrolu nad excesivní armádou, jejímž prostřednictvím upevňuje režim i svou pozici a brání vzniku jakékoliv formy politické opozice (Aktuálně.cz 2005; Connell 2011; Weber 2015: 1).

Velkým problémem v rámci represivní vlády prezidenta Afwerkiho a armádních velitelů je korupce. Jejím měřením se zabývá *The Corruption Perception Index*, který hodnotí země dle předpokládané korupce v rámci veřejného sektoru, tedy administrativní a politické sféry daného státu. Transparency International, vydávající tento index, přidělilo Eritreji v roce 2015 osmnáct bodů z maximálních sta, které představují nejmenší míru korupce. Udržela si tak stejný výsledek jako v roce předchozím, jak ale značí následující graf, jedná se o tendenci klesající, respektive rostoucí míru korupce v letech. Tento výsledek staví Eritreu na sto padesátou čtvrtou příčku ze sto šedesáti osmi hodnocených zemí (CIA 2016a; Trading Economics 2016a,

c; Transparency International 2015). K tomuto rostoucímu trendu úplatkářství, tak také zpronevěřování peněz přispívají faktory jako jsou nestabilní politické podmínky, přísné regulace na dovoz a nekonzistentní přístup k vydávání víz, díky kterým roste korupce zejména mezi celními a imigračními úředníky (US Department of State 2013).

Graf č. 1: Index korupce v Eritreji

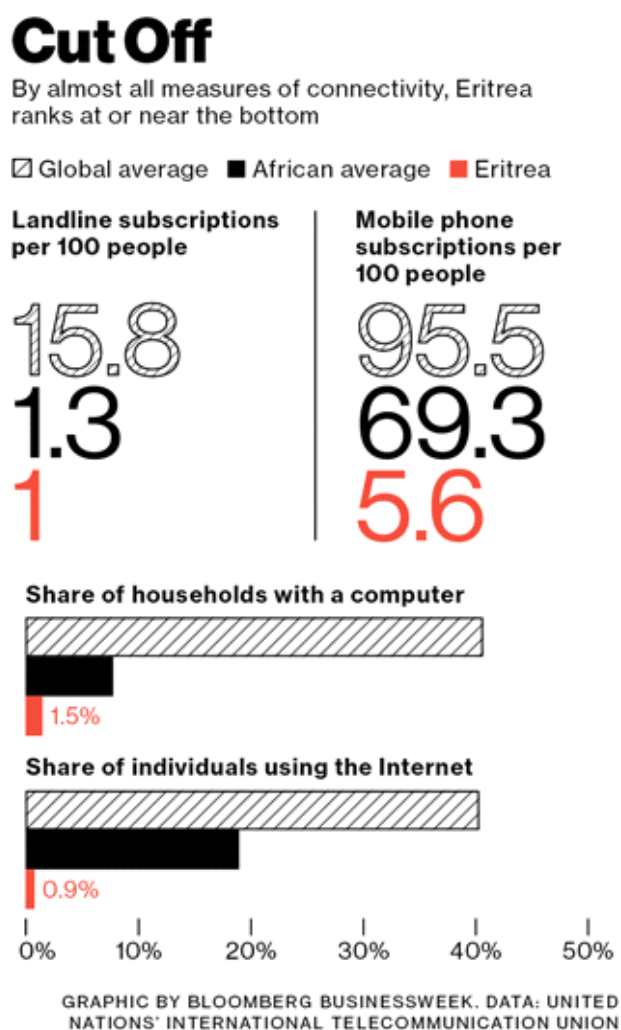
(Zdroj: Trading Economics 2016a).

Funkční stát by měl zajišťovat své obyvatele z hlediska poskytování veřejných služeb. V kontextu energetické bezpečnosti země se Eritrea potýká s nedostatečnou distribucí a zároveň rostoucí poptávkou po energetických zdrojích. Přesto, že Afrika tvoří zhruba 15 % světové populace, její podíl na spotřebě elektrické energie je menší než 5 %, což znamená, že pouze 25 % africké populace má přístup k elektřině. Proto se snaží zkoumat nové možnosti v přístupu k energii, jako je využití například vodních, geotermálních, větrných či solárních zdrojů (Zemedkun 2013: 1-3).

Přístup k internetu má pouze omezená část populace, je limitovaný asi pro její 1 %, čímž se prezident snaží zabránit lidem v přístupu k nezávislým informacím. Již tak omezený přístup k internetu funguje přes velmi pomalé vytáčené připojení. V provozu je v rámci celé země zhruba sto internetových kaváren, kapacita a vybavení je však nedostačující a přístup k internetu na veřejných místech, stejně tak jako telefonní hovory jsou monitorovány vládními agenturami. Eritrea totiž vlastní také jedinou telekomunikační společnost *EriTel*. Navíc je Eritrea zemí, kde je globálně nejmenší

procento populace, a to asi jen 5,6 %, vlastníci mobilní telefon. K vlastnictví mobilního telefonu musí mít každý jedinec oprávnění od místních autorit, které je však zpoplatněno. Spolu s dalšími výdaji za provoz telefonních služeb je tak pro většinu obyvatel finančně nedosažitelné. Členové armády a civilní služby navíc nemají povoleno mobilní telefon vůbec vlastnit. Tyto údaje naznačují ještě horší výsledky, než všeobecně nejuzavřenější země světa KLDK (Committee to Protect Journalists 2015; Winter 2014). Následující graf uvádí porovnání světového průměru s africkým v kontrastu s eritrejským podílem ve vlastnictví pevné linky, mobilního telefonu, domácnostní s osobním počítačem a využití internetového připojení. Vyplyvá z něj, že Eritrea je v oblasti telekomunikačních služeb a využívání internetového připojení na velice nízké úrovni.

Graf č. 2: Porovnání telekomunikačních možností mezi Eritreou a africkým i světovým průměrem

(Zdroj: Bloomberg Business Week 2014).

Možnosti vzdělávání se v čase rozšířily, stejně tak se zvýšil počet dětí zapsaných ke studiu i těch, kteří dokončí školní docházku v rámci základní školy. Toto číslo je však stále pod úrovní průměru ostatních subsaharských zemí. V souvislosti s nerovnoměrným poměrem studujících dívek a chlapců se také dostává pozornosti otázkám genderové nerovnosti a postavení a práv žen (The World Bank 2015). Mnoho dětí také často musí opustit školní docházku kvůli tomu, že je rodiče přestanou posílat do školy. Školy však poskytují dětem svobodu a možnost interakce s ostatními dětmi, čímž pádem trpí jejich sociální vývoj. V rámci národního vzdělávacího programu z roku 2010 byl vládou zdůrazněn význam vzdělání. Mnoho dětí je postižených – hluchých či slepých, v zemi však existují pouze tři školy pro děti se speciálními potřebami, a to jen ve městech Asmara a Keren, nicméně počet zapsaných studentů tvoří zlomek z jejich celkového počtu. Většinou je tak možnost vzdělání odepřena (Rabbani – Tesfaghebriel 2015). Přesto všechno fond UNICEF v posledním odhadu z roku 2013 uvádí gramotnost v Eritreji, tedy základní schopnost číst a psát, u lidí ve věku 15-24 kolem 90 %. U dívek však o několik procent nižší než u chlapců (UNICEF 2013a).

Rozvoj a obecný stav v oblasti zdravotnictví se dá jako jedné z mála považovat za relativně úspěšný. V řadě negativních faktorů a statistik si od vzniku státu Eritrea vede výrazně lépe, a to zejména ve srovnání s ostatními subsaharskými zeměmi. Výzvou však stále zůstává zajištění lékařských služeb většinové populaci žijící v rurálních oblastech, kde se tento rozvoj projevuje pomaleji (The World Bank 2015). Podobně pouze 16 % venkovské populace má přístup k sanitačním zařízením a jen 58 % z celkové populace má přístup k pitné vodě. Spolu s nedostatečnou hygienou dochází v důsledku u obyvatel k průjmovým onemocněním, která se stávají příčinami jejich smrti (UNICEF 2016a).

Eritrejská infrastruktura je výrazně zaostalá. Základy byly sice položeny již ve 30. letech, kdy italsí kolonizátoři zde budovali dopravní síť, především železniční, v důsledku války s Etiopií však byla tato infrastruktura fatálně poničena. Pouze jedna pětina silnic je zpevněných, nicméně v zchátralém stavu. Provoz železnice je spravován taktéž vládou a funguje pouze na krátkém úseku 306 kilometrů. Třináct větších eritrejských měst disponuje letišti, nicméně pouze čtyři z nich mají zpevněnou přistávací dráhu (CIA 2016a).

Stejně tak jako v politické sféře, kde prezident Afwerki netoleruje žádnou formu nesouhlasu a opozice, udržuje si kontrolu i nad osobní sférou životů svých obyvatel.

Isaias Afwerki je považován za absolutního diktátora, jehož vládnoucí strana Lidová fronta za demokracii a spravedlnost drží úplnou kontrolu nad všemi aspekty života svých obyvatele, v důsledku čehož však dochází k rozsáhlému porušování lidských práv (Fisher 2004; Open Doors UK 2016). Pro jeho vyšetřování byla ustavena Radou OSN pro lidská práva (UN Human Rights Council) v roce 2014 Komise pro vyšetřování lidských práv v Eritreji (*UN Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*), která ve své zprávě popisuje tento stát jako totalitaritu s enormním bezpečnostním aparátem kontrolejícím všechny úrovně společenského života Eritrejců, kteří tak žijí v neustálém strachu pod hrozbou uvěznění, mučení či dalších forem omezování práv a osobní svobody. Mezi tyto formy, jimiž se měla Komise zabývat patří mimo soudní vraždy, zmizení, svévolné zatýkání a zadržování, mučení a nehumánní podmínky ve vězení a porušování svobody slova, vyznání, pohybu a sdružování a také nucené odvody do armády. Výsledkem zjištění této Komise bylo rozsáhlé systematické porušování lidských práv eritrejskou vládou, která působí v prostředí absence jakéhokoliv právního řádu. Komise navíc uvádí, že zločiny, ke kterým zde dochází mohou být definovány jako zločiny proti lidskosti. Systém represí je z části založen také na síti špiónů v komunitách, kdy panuje značná nedůvěra až paranoia v rámci sousedských či dokonce rodinných vztahů. Lidé tak žijí pod neustálým tlakem a ve strachu ze zadržení, zatčení, mučení i smrti. Vzhledem k absenci nezávislého soudnictví jsou veškeré tyto praktiky zcela libovolně na vůli vlády a zadržení jedinci se tak zpravidla nedozví důvod či délku svého zadržení. Jak bylo zjištěno, mučení je jedna z široce používaných vládních taktik pro vynucení příznání jedinců považovaných za jakýkoliv druh oponentů současné vlády. Vláda navíc pod záminkou ochrany integrity státu a zajištění národní soběstačnosti postupuje většinu populace k povinné státní službě, ať už v rámci armády či civilních prací (UN OHCHR 2015).

Podmínky vězněných jsou zcela neadekvátní. Bývají drženi v přeplněných podzemních celách či dopravních kontejnerech, kde nemají žádný osobní prostor ani světlo, musejí vydržet neúnostné horko či naopak zimu a havěť. Jsou jim odprávy potraviny a voda i přístup k sanitačním zařízením. Tyto nelidské podmínky jsou nezřídka podpořeny fyzickým násilím, což ve svém důsledku nezřídka zaviní smrt zadržovaných (Human Rights Watch 2015).

3.2.1. Povinná státní služba

Povinná státní služba a nucené práce jsou jedním z nejzřetelnějších projevů porušování lidských práv v Eritreji. Eritrea je považována za vysoce militarizovanou zemi. V roce 1995 tamní vláda proklamovala povinnost všech občanů ve věku mezi osmnácti a čtyřiceti lety nastoupit k povinné státní službě, která se skládá ze šesti měsíců výcviku ve státním výcvikovém centru a dalších dvanácti měsíců aktivní vojenské služby. Všeobecně se však uvádí, že tato povinnost bývá arbitrárně prodloužena a celá řada rekrutů je nucena sloužit většinu svého produktivního života. Tato povinná státní služba je v zásadě fundamentálně spojena s institucí občanství, z čehož plyne to, že pokud se někdo snaží vyhnout této povinnosti, jsou mu odpírána základní občanská práva. Příkladem toho jsou příslušníci Svědků Jehovových, kteří fundamentálně vyjadřují nesouhlas s povinností absolvovat vojenskou službu a jsou tak zbaveni eritrejského občanství a přístupu k veřejným službám (Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Prezident představil povinnou vojenskou službu v roce 1995, jakožto důležitý prvek rozvíjejícího se státu. Branná povinnost měla vytvořit disciplínu, generaci tvrdě pracujících lidí, posílit armádu a vštěpovat tak svým obyvatelům národní hrdost. Vláda ospravedlňuje systém národní služby jakožto nezbytný nástroj pro zajištění sebeobranu zejména vzhledem k dlouhodobě napjatým vztahům a nepřátelství se sousední Etiopií. Podmínky vykonávání služby jsou však tvrdé (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). Zákon určuje každému jedinci sloužit v rámci služby osmáct měsíců počínajíc osmnáctým rokem života, v praxi však dochází k tomu, že jim není dovoleno opustit ji dříve než za deset i více let. Záminkou pro to jsou uváděny případy státní mobilizace, armádního výcviku, přírodní či člověkem zaviněné katastrofy či jiné okolnosti. Znovu obnovení služby také slouží jako nástroj vlády pro trestání případů snahy o útěk ze země či potenciálního odporu (Human Right Watch 2015; Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Branná povinnost začíná posledním rokem střední školy, kdy mladí Eritrejci jsou povinni absolvovat ve vojenském výcvikovém centru *Sawa*. Klasické vzdělávání je zde však podřízeno vojenskému tréninku. Studenti, kteří úspěšně dokončí tento ročník jsou automaticky zařazeni do systému státní služby. Nezřídka se stává, že jsou do armády odvedeny i děti mladší osmnácti let. Lidé v rámci této služby pak nedostávají adekvátní platy a nemohou tak finančně podporovat své rodiny. Navíc zacházení s nimi je většinou kruté, jsou povinni následovat přísnou disciplínu, jejíž porušením si zapříčiní uvěznění i fyzické týrání, opět zcela svévolné ze strany armádních velitelů a vězňů. Jelikož se

branná povinnost týká i žen, v jejich případě nezhádka dochází k sexuálnímu zneužívání. Neexistuje možnost odvolání v případech, kdy jsou zneužívány práva těchto jedinců (Human Rights Watch 2014; 2015; Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Branná povinnost však nezahrnuje pouze práci v armádě. Rozsah práce a úkolů v rámci státní služby je široký, členství v armádě je ale nejběžnější. Dále se pak jedná také o civilní službu či nucené práce pro státem vlastněné podniky spravované armádou či politickými úředníky (Immigration and Refugee Board of Canada 2012). Příkladem může být práce na stavbách, neboť vláda drží monopol nad stavebním průmyslem, či státem vlastněných farmách. Organizace *Human Rights Watch* uvedla, že stovky lidí v rámci nucené pracovní síly byly využity při stavbě infrastruktury pro těžební důl Bisha. Zde dle slov bývalých dělníků pracovali desítky hodin s minimálními přídělky jídla a neadekvátním ubytováním. Navzdory původně deklarovanému věkovému omezení této státní služby jsou verbováni jak dětští vojáci mladší osmnácti let, tak od roku 2012 i muži ve věku padesát až sedmdesát let. (Human Rights Watch 2014; 2015).

Státní služba může zahrnovat také komunitní práci v oblastech zdravotnictví či školství. Rekruti tak mohou pracovat jako zdravotnický personál, učitelé či inženýři. Individuální volba a preference však nejsou zohledňovány a jejich pracovní rozmístění je čistě v rukou vlády. V důsledku toho jsou lidé nespokojeni, neboť musí často usilovat o kariéru v oblasti, kterou si nevybrali (Blair 2016). Mzdy jsou vypláceny naprosto minimální a často až po několika letech dané služby. Také lidé trpící zdravotním postižením jakéhokoliv druhu jsou v případě posouzení armádním lékařem o neschopnosti absolvovat vojenskou službu přesto povinni splnit osmnáct měsíců v rámci určitého vládního orgánu veřejné správy (Immigration and Refugee Board of Canada 2012).

Ve snaze vyhnout se této povinné službě také dochází k tomu, že děti mladšího věku opouštějí školní docházku dříve a mladé dívky se provdávají s nadějí, že je těhotenství zachrání před brannou povinností, neboť těhotné ženy bývají z této povinnosti vyloučeny (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). V případě dezerce či pokusu o nesplnění povinné služby, ke které se jedinec nepřihlásí do čtyřiceti let věku se následně stává subjektem trestu uvěznění a jsou mu odebrána práva na vlastnictví půdy, právo pracovat i možnost získání víza či ostatní licence. V případě zběhu z národní služby pak bývají trestáni zbylí členové příslušné rodiny. Ti jsou pokutováni vysokou částkou, v případě nezaplacení pak čelí uvěznění, zabavení majetku či náhradní vojenské službě, a to i v případě, kdy daný člen rodiny již svoji službu absolvoval (Immigration

and Refugee Board of Canada 2012). Zároveň, pokud jedinec nebyl oficiálně propuštěn ze státní služby, není oprávněn studovat na univerzitě a ani být oficiálně zaměstnán. Mnoho z eritrejských uprchlíků, kteří představují zdroj informací se vyjádřilo o eritrejské armádě a jejích velitelích jako o krutých a zkorumpovaných, vyžadujících sexuální služby a vyhrožujících zabitím v případě neuposlechnutí rozkazů (The Economist 2014).

Branná povinnost má navíc negativní dopad na státní ekonomiku, neboť v zemědělství, které je zdrojem příjmu až 80 % populace kvůli odvodům do armády chybí pracovní síla a tento sektor pak není schopen zajistit dostatek potravin pro uživení eritrejské populace, čímž také pak dochází ke zvýšení jejich cen. Děti, jejichž rodiče jsou dlouhodobě ve službě se pak také potýkají s odpovědností zajistit finanční příjem, což je většinou velmi složité (Amnesty International 2015a; The Economist 2014). V rámci státní služby je běžné odlišné zařazení rodinných členů sloužících ve stejném období, čímž je jim také odírána možnost udržování rodinného života. Eritrejská armáda tak je sice jednou z nejrozsáhlejších v celé Africe, nicméně její příslušníci jsou díky způsobu zacházení a porušování jejich práv nejméně motivováni sloužit v jejím jménu (Amnesty International 2015b: 7).

3.2.2. Náboženská perzekuce

Dalším z výstupů rozsáhlého porušování práv je náboženská perzekuce. Oficiálně deklarovaná svoboda vyznání vzala za své již v roce 2002, kdy vláda zavedla registrační systém všech náboženských skupin, jehož prostřednictvím monitoruje náboženskou strukturu společnosti. Po předložení informací těmito skupinami uznala pouze čtyři z nich. Uzavřela a zakázala všechna ostatní menšinová náboženství a církevní odnože včetně těch, které nepodaly žádost o registraci. Příslušnost k některé z nich a praktikování této víry se lidé vystavují vládním postihům (Fisher 2004). V roce 2010 zpráva o náboženské svobodě uvedla, že prezident Afwerki chce zabránit jakékoliv formě občanského sdružování z obavy, že náboženská svoboda povede k sociálnímu napětí, kterého by využily vnější síly k destabilizaci národa. Navíc demokracii vnímá jako hrozbu jednoty a stability národa (The Voice of the Martyrs Canada 2016).

Po mnoho let eritrejské autority perzekuovali neregistrované náboženské skupiny. V posledních letech to však nejsou pouze členové oficiálně neuznaných církví, kteří čelí vládním perzekucím. Snaha vlády kontrolovat kompletně všechny náboženské instituce

vyvrcholila vyvíjením stále většího tlaku i na oficiálně uznané církve, což dokládá zatčení patriarchy křesťanské Eritrejské ortodoxní církve, který je nucen být od roku 2007 v režimu domácího vězení (Open Doors USA 2016a; Open Doors UK 2015). Navzdory původně deklarované svobodě vyznání, prezident označil křesťanskou část populace za „agenty západu“, jež údajně představují hrozbu pro stabilitu národa. V důsledku toho jsou napadány jejich domovy a stoupenci křesťanské víry se stávají předmětem násilností, praktik fyzického týrání, mučení a nelegitimního zatýkání.

Zdrojem této perspektivy se zdá být islámský extrémismus. Panuje totiž předpoklad, že vláda dlouhodobě podporuje šíření radikálního islámu v oblasti Afrického rohu a sympatizuje a vyjadřuje podporu skupinám islámských radikálů a extrémistických skupin jako je *al-Shabaab*, které údajně poskytovala dodávky zbraní (Open Doors UK 2016). To je jedním z důvodů, díky kterým je Eritrea zařazena mezi tzv. „země zvláštního zájmu“, jak označuje americké ministerstvo obrany země ohrožující svobodu vyznání. Toto obvinění potvrdila také pozorovací skupina OSN (*The UN Monitoring Group on Eritrea and Somalia*), v důsledku čehož OSN i Evropská unie uvalily na Eritreu mezinárodní sankce. Tyto perzekuce pak mají souvislost také s migrační vlnou uprchlíků hledajících azyl a svobody, jež jsou jim ve vlastní zemi upírány (Open Doors USA 2016a; Weber 2015: 3).

Navzdory otevřené perzekuci vláda nadále podporuje své tvrzení z roku 2003, kdy tvrdí, že žádná skupina osob není perzekuována na základě víry a náboženství a současně odmítá jakákoliv nařčení z porušování lidských práv a svobod. Tisíce křesťanů vězněných, mučených či zabitých bez jakéhokoliv soudního procesu či vznesení obvinění však hovoří o opaku (The Voice of the Martyrs Canada 2016). Od roku 2013 se náboženská perzekuce naopak zintenzivnila, což dokládá fakt, že ještě v tomtéž roce byla Eritrea na desátém místě v seznamu zemí, kde dochází k největší perzekuci křesťanů. V letošním roce již obsadila ve stejném žebříčku třetí příčku po Severní Koreji a Iráku (Open Doors USA 2016b; World Watch Monitor 2013).

3.2.3. Represe médií

Od roku 2001 vláda velice přísně kontroluje přístup k informacím, což vyvrcholilo v úplný zákaz nezávislých médií, pracovních unií i působení nevládních organizací v zemi. Vláda až paranoidně obávající se jakékoliv opozice či kritiky uzavření a zákaz působení všech nezávislých médií obhajovala tvrzením, že jejich činnost je v kontrastu

s národními zájmy. Během následujících let došlo i na zatýkání novinářů a mediálních pracovníků, samozřejmě bez konání soudního líčení. Tajná policie funguje v rámci rozsáhlé sítě, kdy jsou kontrolovány telefonní hovory, podezřelí jedinci jsou sledováni a běžná jsou neoprávněná zatčení. To se však netýká pouze novinářů, ale i osob následně označovaných za politické vězně. Eritrea byla v roce 2010 hodnocena spolu se Somálskem jako nejvíce nepřátelská země Afriky ve vztahu k novinářům (Butselaar 2010; Human Rights Watch 2015).

Komise pro ochranu novinářů sestavuje žebříček deseti zemí, kde panuje nejrozsáhlejší cenzura informací, a kde je svoboda tisku nejvíce omezována. Při jeho sestavování se zohledňuje použití strategií jako je právě věznění, represivní zákony, obtěžování novinářů či omezení přístupu k internetu. Eritrejský prezident Isaias Afwerki úspěšně zlikvidoval nezávislou žurnalistiku, kdy jediná fungující média v zemi oprávněná šířit zpravodajství jsou vlastněná a kontrolovaná státem. Od roku 2007, kdy byl vyhoštěn poslední zahraniční reportér, Eritrea neumožňuje jejich vstup do země. Afwerki tak vytvořil vysoce opresivní prostředí, ve kterém taktiky obtěžování, sledování a vyhrožování i zatýkání novinářů a držení monopolu v mediálním prostoru představují nástroje vlády k udržení si mocného represivního režim. Eritrea je považována ze zemi, která vězní největší počet novinářů v celé Africe. Dle hodnocení zemí na základě svobody tisku se tak Eritrea umístila na prvním, respektive nejhorším místě, dokonce před dlouhodobě vedoucí Korejskou lidovou demokratickou republikou (Butselaar 2010; Committee to Protect Journalists 2015).

3.3. Ekonomická perspektiva

Eritrea je všeobecně zařazována mezi nejchudší země světa. Kořeny špatné ekonomické situace můžeme hledat již v období války za nezávislost, která skončila v roce 1991 či následný konflikt s Etiopií koncem devadesátých let, který měl za následek uzavření etiopského trhu před dovozem z Eritreje. Eritrea se tedy od počátku potýkala s nedostatkem finančních zdrojů, které spolu s restriktivní politikou PFDJ, periodickými obdobími sucha, sankcemi OSN, nedostatkem pracovní síly a masivní emigrací v důsledku militarizované státní politiky představují příčiny relativně chabého ekonomického rozvoje této země (CIA 2016a; MZV 2016).

Vzhledem k politické a bezpečnostní situaci je často obtížné provozovat běžné obchodní transakce. Zásahy představitelů země a komplikovaná legislativa opravňující

k arbitrárním kontrolám či vybírání nahodilých daní a poplatků také nepřispívají k rozvoji soukromého sektoru, který je tak vládou marginalizován. Neexistuje zde dokonce ani soukromé vlastnictví půdy. Veřejný sektor tak zůstává největším zdrojem formálního zaměstnání. Chybí zde však funkční pracovní trh a také měnová stabilita je slabá, vzhledem k nerozvinutému finančnímu systému. Všechny banky, stejně tak jako ostatní veřejné podniky jsou vlastněné vládou. Taková situace znamená nejisté ekonomické prostředí, protože země nepředstavuje přílišný potenciál pro zahraniční investory. Eritrea byla také předmětem vojenských a ekonomických sankcí OSN pro její podporu ozbrojených skupin v rohu Afriky, což spolu s nedostatkem kapitálu a cizí měny dopadá negativně na ekonomický rozvoj. Dalším významným jevem negativně ovlivňujícím ekonomiku patří sféra šedé ekonomiky a černý trh, které jsou stěžejní zejména pro dodávky pohonných hmot a některých dalších komodit. Alespoň do jisté míry krok kupředu představuje rozvoj těžebního průmyslu, mezi důležité vývozní artikly patří měď a zlato. Přesto se Eritrea potýká s rozsáhlou chudobou a jistý dosavadní ekonomický růst je stále velmi nízký na to, aby ji byl schopen ukončit (Index of Economic Freedom 2016; MZV 2016; Pasquali 2015). Ekonomický rozvoj je také značně limitován investicemi do armádního sektoru a militarizace společnosti, které čerpají potenciální zdroje a investice pro rozvoj veřejné infrastruktury (CIA 2016a).

Protože eritrejská vláda nezveřejňuje informace o stavu národní ekonomiky ani o státním rozpočtu, je poměrně obtížné vysledovat strukturu státních příjmů a výdajů. Vzhledem k této sekretivní povaze režimu není známé, jak je se státními prostředky nakládáno. Rozsáhlé armádní složky však naznačují masivní výdaje na vojenství, které však působí kontrastně vůči relativně malé populaci a nízké úrovni ekonomiky (Mekonnen 2010). Z některých dostupných údajů pak vyplývá velké vnitřní zadlužení země. Dle odhadů se rozpočtové příjmy v posledních letech konstantně zvyšují, stejně tak ale i výdaje, které v roce 2014 přesáhly 1,6 miliard amerických dolarů. Chronický rozpočtový deficit, který se se v posledních několika letech pohybuje v rozmezí 10-13 % HDP spolu s kolísavým zdaněním, které tvoří až 10 % státního rozpočtu tak příliš nepodporuje již tak křehkou monetární stabilitu (Business Info 2015; Index of Economic Freedom 2016). Situace s ohledem na ekonomickou aktivitu a investice se přesto pomalu zlepšuje, a to zejména právě díky těžebnímu průmyslu, z jehož zisků se také očekává budoucí snížení rozpočtového deficitu. Ekonomika v roce 2015 rostla o 2,1 %, zatímco v roce předchozím o 2 % a předtím o 1,3 %. Trvale roste také hodnota

exportu i importu. Co se týče eritrejského HDP, od počátku 90. let vykazuje konzistentně vzrůstající hodnotu (African Development Bank 2016; Trading Economics 2016b; c; d).

Graf č. 3: Úroveň eritrejského HDP v letech

(Zdroj: Tradings Economics 2016d).

Inflace od doby vyhlášení nezávislosti prošla řadou výkyvů, ale v zásadě měla rostoucí tendenci. Maximální inflace Eritrea dosáhla v roce 2009, kdy dosahovala hodnot až 34,7 %. V současné době se inflace snižuje, stále se však pohybuje v intencích dvojciferného čísla. V roce 2014 údaje uváděly hodnotu 11,4 %, kdy došlo k jejímu mírnému poklesu v důsledku nedostatku potravinových zásob, vysoké poptávce po zahraniční měně a vysoké ceně komodit na mezinárodním trhu. Nižší mezinárodní ceny potravin a nižší ceny ropy v loňském a letošním roce by měly udržet inflaci i nadále na standardním meziročním průměru kolem 12 % (African Development Bank 2016; Trading Economics 2016e).

Příjem *per capita* v roce 2015 byl odhadován pouze okolo 1 200 USD, což postavilo Eritreu na osmou pozici v žebříčku nejchudších zemí světa (Pasquali 2015). Významnou součástí eritrejské ekonomiky jsou také remitence a tzv. „development and recovery tax“, což je 2% daň, kterou vybírá vláda z příjmů Eritrejců v rámci své mezinárodní diaspory. Dle informací Africké rozvojové banky však dochází k mírnému poklesu v těchto příjmech. Budoucí zlepšení Eritrea spatřuje v rozvinutí obchodu se zeměmi

Blízkého východu i asijskými zeměmi, rozvoji těžebních aktivit, potravinářského průmyslu i turismu. Očekává se další růst exportu díky produkci minerálů (African Development Bank 2016; CIA 2016a).

Každoročně bývá sestavován žebříček ekonomické svobody, ve kterém Eritrea jako jedna z nejvíce represivních ekonomik v roce 2015 obsadila 174. místo. Ačkoliv díky mírnému zlepšení v důsledku rozvíjejícího se těžebního sektoru a růstu HDP, což vedlo k malému zvýšení ekonomické svobody ve srovnání s lety minulými, vláda stále představuje do značné míry překážku svobodnému trhu (Index of Economic Freedom 2015). Vláda tvrdí, že válka s Etiopií koncem devadesátých let narušila proces přechodu z centrálně plánované ekonomiky k tržní ekonomice a liberalizaci investic a obchodu. Po vyhlášení nezávislosti byla součástí ekonomické reformy snaha vytvořit rozvojovou strategii založenou na soběstačnosti a integraci na světový trh, nicméně započatá privatizace byla záhy ukončena ve snaze vyrovnat se s regionálními nerovnostmi.

Jak již bylo zmíněno, vládní aktivity na eritrejském trhu značně dominují nad soukromým podnikáním, neboť velké množství významných firem jsou vlastněné vládní stranou či armádou. Navíc vláda vyvíjí tlak na soukromé podniky skrze systém vysokých daní a importních cel. Místní obchodníci mají často problémy se získáváním exportní či importní licence, telefonních linek, nájemních smluv či pracovních povolení. Navíc Eritrea v minulosti častokrát vyvlastnila výdělečné podniky bez jakéhokoliv upozornění či kompenzace, což volně ospravedlňovala jako akt ve veřejném zájmu (US Department of State 2013).

Přesto, že stát vlastní veškeré finanční instituce, vláda spravuje veřejné finance neefektivně. Již v roce 1993 založila Eritrejskou národní banku, která je jako jediný orgán oprávněná shromažďovat rezervy cizí měny. Přesto fungují jakési kvazi-vládní směnárný, které zpracovávají remitence a platby daní vymáhaných od eritrejské diaspory žijící v zahraničí. Význam těchto remitencí, které dle některých zdrojů tvoří až jednu třetinu národní ekonomiky je značný, neboť diaspora Eritrejců je jednou z vůbec největších co se týče populace. Remitence se skládají ze tří složek, první z nich jsou příjmy zasílané na podporu svých rodin. Zpravidla byly posílány prostřednictvím státem vlastněných finančních institucí, které však dlouhodobě nadhodnocovaly eritrejskou měnu, což vedlo k nárůstu využívání alternativních způsobů a zároveň razantnímu úbytku tvrdé měny ve státní kase. Druhou složku představuje 2% daň z příjmu uvalená a vybíraná vládou a poslední složku představují peníze vybírané na podporu

rozvojových projektů, fondů, národní obranu atp. O výběr těchto dvou posledně zmíněných se starají eritrejské ambasády ve městech, kde mají svá zastoupení. Ačkoliv remitence představují významný zdroj příjmů Eritrejců, u nejvíce chudých rodin se s nimi setkáváme jen v malé míře. Remitence tak sice hrají roli v boji s chudobou, ale současně s sebou přináší trend prohlubování nerovností ve společnosti (Mekonnen 2010; Rena 2009: 332). Pro eritrejské občany je v podstatě nelegální vlastnictví cizí měny. Eritrejská národní měna, tzv. *nakfa* je v oficiálním kurzu vůči americkému dolaru v posledních letech konzistentní, a to asi 15 ERN za dolar, přičemž směňovat je možné jen na několika oficiálních místech. Na černém trhu se však obchoduje až za 45 ERN za dolar.

Právní a normativní rámec pro obchodní sféru je také velmi nerozvinutý a nedůvěryhodný, neboť politizovaná a nedostatečně profesionálně zajištěná justice nikdy nerozhodla proti zájmu vlády. Nespravedlivý právní systém, kde nefungují nezávislé soudy a kde dochází k častému omezování vlastnických a majetkových práv či dokonce zabavování soukromého majetku se staly příčinami hledání příležitostí v rámci šedé sféry národní ekonomiky (CIA 2016a; US Department of State 2013).

Přestože vláda v průběhu let navrhla několik zákonů o soukromém obchodování, ty však zpravidla nebyly implementovány. V roce 2007 vláda proklamovala za svůj cíl udržitelný růst, rychlou expanzi exportu, zaměstnanosti a povzbuzení zahraničních investic. Konkrétní opatření na reformování ekonomických procesů, uvolnění obchodních praktik a vyrovnání negativní makroekonomické bilance však nebyla učiněna. Dlouholetá izolacionistická politika a politika soběstačnosti byla do určité míry potlačována od roku 2012, kdy vláda začala více usilovat o příliv zahraničních investic v zájmu dosažení svých národních rozvojových priorit. Mezi ně patří zejména rozvoj infrastruktury, lidských zdrojů a zajištění potravinové bezpečnosti. Odhady hovoří až o 70 % populace, které se nedostává základní potravinový příjem, zatímco vláda konzistentně odmítá zahraniční potravinovou pomoc. Prezident také v roce 2013 zdůraznil zájem na růstu přílivu investic a závazek rozvíjet vhodné prostředí pro investory (Index of Economic Freedom 2015; US Department of State 2013).

Až jedna třetina populace participuje na státní službě, kterou stát využívá jako levnou pracovní sílu. Tím však dochází k narušení trhu práce a konkurenceschopnosti jedinců na něm. V rámci státní služby se tedy platy pohybují velmi nízko, a to v rozmezí zhruba od pěti set až sedmi set ERN měsíčně. Již v roce 2013 prezident uznal takovouto částku za nedostatečnou a stanovil minimální mzdu pro pracovníky na tisíc ERN

měsíčně. V praxi této minimální mzdy však často nebývá dosahováno. Eritrea má také nedostatek kvalifikovaných profesionálů a technických expertů. Mnoho z nich opustilo zemi kvůli omezených vyhlídkám a možnostem i politické situaci (CIA 2016a).

Eritrea se potýká s nedostatkem kvalifikovaných lidských zdrojů, neboť největší podíl pracovní síly je zaměstnáván vládou v rámci státní služby a další část je pak nezaměstnaná. Kromě tohoto nedostatku mezi další překážky eritrejské industrializace patří zejména ekonomické faktory jako jsou nízké příjmy omezující velikost domácího trhu, nízká míra úspor a investic zabraňující modernizaci průmyslu, nedostatek technologických kapacit. Tyto faktory brání existenci a rozvoji konkurenceschopných odvětví moderního průmyslu (Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO 2003: 2).

V důsledku ztráty obchodního partnera v podobě Etiopie po válce koncem devadesátých let došlo k úpadku průmyslové produkce. Došlo totiž k omezení přísunu surovin, energií i paliv. Příliv nových investic byl však dlouhou dobu omezen přísnou státní kontrolou nad cizí měnou. Spolu s faktory jako je netransparentnost regulací, limity na vlastnictví a výměnu cizí měny, absence důsledného mechanismu pro řešení a urovnávání sporů, problematické získávání licencí, potenciální znárodnění soukromého majetku a problematická infrastruktura zahrnující aspekty jako jsou vysoké ceny paliva či nekonzistentní dodávky vody a elektřiny Eritrea tradičně představovala značné riziko pro potenciální investory. Ačkoliv existuje několik zákonů ohledně řešení sporů v rámci obchodní sféry, už tak neefektivní právní rámec je využíván spíše ad hoc a zahraničním investorům se dostávalo veskerze diskriminačního přístupu (US Department of State 2013).

Přímé zahraniční investice se však výrazně zvýšily v roce 2009 zejména v těžbařském sektoru, kdy společnost kanadská společnost Nevsun Resources Inc. začala plánovat produkci v dole Bisha. Měď a zlato představují klíčové eritrejské komodity a těžební průmysl je zde proto ekonomicky nejperspektivnější. Nejméně dvacet čtyři těžbařských společností získalo licenci od eritrejské vlády, která jim poskytuje privilegované zacházení. Nevsun Resources se podílelo na zprovoznění dolu Bisha v roce 2011, který představuje hlavní zdroj těžby zlata. Zlato se také začalo těžit v dole Zara australskou společností Chalice Gold Mines, která svůj podíl v roce 2012 prodala čínskému investorovi. Tato spolupráce přispívá k expanzi celého zásobovacího řetězce souvisejícího s procesem těžby a celkovému ekonomickému rozvoji, kdy právě otevřením dolu Bisha, ale také historicky vysokými cenami zlata došlo k růstu

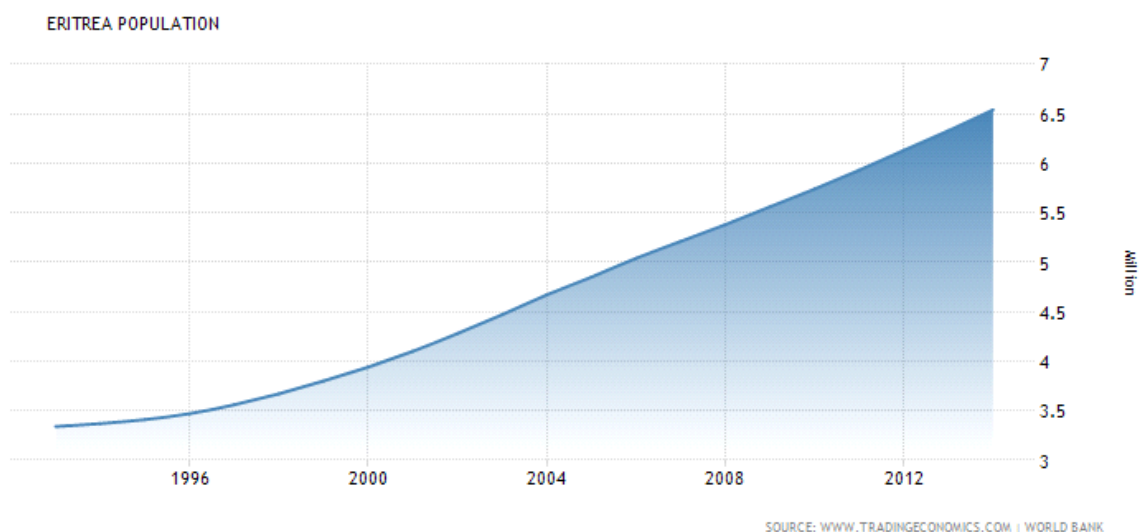
eritrejského HDP. Jedinou bilaterální dohodu o investicích uzavřela Eritrea s Itálií, spekuluje se ale také o potenciálně uzavřených dohodách s Katar, Spojenými arabskými emiráty anebo Čínou. Na eritrejském importu má pak největší podíl obchod se Súdánem, přes jehož hranice však dochází také k častému pašování spotřebního zboží (CIA 2016a; The World Bank 2015; U.S. Department of State 2013).

Dalším rysem nedostatečného ekonomického zajištění a chudoby je fakt, že díky povinné vojenské či civilní službě, je až 30 % domácností zabezpečováno ženami, často ovdovělymi. V případě, že jsou zaměstnány, se jim dostává o poznání nižší finanční ohodnocení než v případě jejich mužských protějšků. Velká část zejména ve venkovských oblastech je navíc negramotná, neboť dívky často opouštějí vzdělávací instituce v brzkém věku kvůli vdavkám a založení rodiny. Často se jim však nedostává poporodní péče a také trpí podvýživou. Přesto bývají odkázány na nízkopříjmové práce v rámci zemědělství, zpravidla však obhospodařují méně půdy a vlastní méně dobytka i dalšího majetku než domácnosti, ve kterých participují muži. Tyto rodiny jsou tak znevýhodněny a zpravidla závislé na pomoci příbuzných či sousedů v rámci rurální komunity. Existuje v nich však jakási tradice chránění nejpotřebnějších, a to půjčkami i sdílením pracovní síly (Rena 2009: 330; Rural Poverty Portal 2016).

3.4. Sociální perspektiva

Eritrejská populace neustále narůstá. Za posledních padesát let se zvýšila až o 367 %. Jak dokládá níže uvedený graf vycházející z údajů Světové banky, od roku založení nezávislého státu do současnosti populace vzrostla asi dvojnásobně a současná hodnota převyšující 6,5 milionu představuje asi 0,08 % světové populace.

Graf č. 4: Trend vývoje eritrejské populace

(Zdroj: Trading Economics 2016f).

Jak již bylo naznačeno výše, eritrejská společnost se historicky formovala příchodem různých etnik z různých oblastí zejména Arabského poloostrova i subsaharské Afriky a spolu s vlivem kolonialismu utvořila národ rozdělený několika štěpnými liniemi. Jednotící prvek představovala zejména v postkoloniální době touha po samostatném a nezávislém státě a vymezení se proti dominantní Etiopii. Dnešní populace je rozdělena etnicky, jazykově a především nábožensky. Co se týče národnostního složení, všeobecně je uznáváno devět různých etnik. Až 55 % tvoří *Tigriňové* a asi 30 % *Tigrejci*. Další početně významnou skupinou jsou *Afaři*, kteří se vyskytují stejně tak i na území Etiopie či Džibuti. Mezi ostatní etnika se řadí 4% *Saho* a dále pak *Kunama*, *Rashaida* a *Bilen*, kdy každá z těchto skupin představuje asi 2 % eritrejské populace. Ostatní etnika jako *Beni*, *Amar* a *Nera* tvoří celkem zhruba 5 % (MZV 2016).

Drtivá většina Eritrejců se hlásí k nějakému náboženskému vyznání. Vláda si však i v tomto ohledu udržuje kontrolu a vyžaduje registraci náboženských skupin. Oficiálně schválila existenci čtyř nejpočetnějších: Eritrejskou ortodoxní církev, Eritrejskou evangelickou (luteránskou) církev, Římskokatolickou církev a islám. Několik dalších skupin požadovalo oficiální uznání, to však prezidentem nebylo uděleno (US Department of State 2011). Obecně je populace rozdělena mezi křesťany a muslimy přibližně rovnoměrně. Odhady uvádějí, že zhruba polovinu populace tvoří sunnitští muslimové, jejichž historický příchod na eritrejské území se datuje do roku 615, čímž se jedná o jeden z nejstarších pokusů o etablování islámu v nearabském prostředí.

Dalších 30 % tvoří ortodoxní křesťané a 13 % římsí katolíci. Spojitost s křesťanstvím má Eritrea již od 4. století, kdy se na toto území dostalo prostřednictvím syrských obchodníků (US Department of State 2011; Embassy of the state of Eritrea 2016). Vyznávají se zde tedy jak křesťanské, tak islámské tradice a svátky. Zhruba 2 % lidí věří v původní animistická božstva, a zbylá procenta tvoří početně okrajová vyznání jako protestantské, adventistické a jehovistické (US Department of State 2011; MZV 2016).

Očekávaná délka života při narození je důležitý faktor, neboť je považován také za měřítko všeobecné kvality života a potenciálně může indikovat také návratnost investic do lidského kapitálu. Zohledňuje celkovou populaci bez rozdílu pohlaví a výsledek představuje průměrný počet let dožitých lidmi narozenými ve stejném roce za předpokladu, že úmrtnost v každém věku zůstane konstantní (Index Mundi 2015). Odhady americké CIA z loňského roku říkají, že očekávaná délka života se v Eritreji pohybuje pod úrovní 64 let, přičemž muži se mají v průměru dožít necelých 62 let a ženy asi 66. Tato čísla staví Eritreu na 184. pozici ve srovnání s ostatními státy světa, v porovnání se zbytkem afrických zemí je však tento výsledek jeden z nejvyšších (CIA 2016b). Průměrný roční přírůstek obyvatelstva se v posledních letech pohybuje mírně nad 2 %. Společnost je genderově víceméně vyvážená, mírně však převažují ženy nad muži. Odhady z roku 2014 uvádějí procento žen asi 50,1, mužů 49,9 (MZV 2016).

Dle údajů Světové zdravotnické organizace pro rok 2014 bylo věkové rozložení obyvatelstva následující: populace ve věku do 15 tvořila lehce přes 43 %, v aktivním věku od 15 do 59 let více než 53 % a pouze méně než 4 % celkové populace tvořili starší 60 let. Trend mládnutí populace zde panuje dlouhodobě (WHO 2014). Údaje o průměrné porodnosti pak říkají, že každá matka má asi čtyři děti, kdy míra úmrtnosti novorozenců je relativně vysoká. Celková čísla odhadují zhruba 37,5 úmrtí na 1000 porodů, přičemž více novorozených umírá chlapců než dívek. Touto negativní bilancí drží Eritrea 56. místo ve světě. Hodnoty úmrtí matek pak uvádějí číslo 501 v poměru ke 100 000 přežitých porodů, což řadí Eritreu na 46. příčku (CIA 2016b).

Přesto, že dětská úmrtnost byla v průběhu let výrazně omezena, její hodnota stále zůstává poměrně vysoká. Jedním ze souvisejících problémů, se kterými se eritrejská populace potýká je podvýživa. Tento problém se pak týká hlavně žen a dětí, které trpí podváhou v poměru ke svému věku (The World Bank 2015).

Problém podvýživy a nedostatku potravin i vody pramení z faktu, že až dvě třetiny lidí žijí v rurálních oblastech a živí se farmařením a chovem dobytka, ovcí, koz či

rybařením. Eritrejská společnost má tradičně silné pouto a cítí loajalitu k půdě a zemi, která představuje zdroj jejich obživy. Problém však představuje závislost na dešťových srážkách. V subsaharském podnebném pásu se nárazově dostávají období sucha, která pro tyto farmáře představují velkou překážku při zajišťování vlastní obživy (CIA 2016a; Embassy of the State of Eritrea 2016).

Navzdory velkému počtu lidí závislých na zemědělské produkci tvoří tento sektor neúměrně nízký podíl národního příjmu a HDP a vzhledem k opakujícím se obdobím sucha i jednoduchým agrárním metodám má navíc trvale klesající tendenci. Uvádí se, že i v obdobích s dostatečnými dešťovými srážkami běžná produkce potravin stačí zhruba pro 60-70 % místního obyvatelstva a Eritrea se tak neobejde bez importu a nákupu dodatečných zásob pšenice a nutných potravin. Přírodní podmínky subsaharské Afriky a období sucha tak podstatně ovlivňují zemědělskou produkci, jejíž klesající míra v důsledku vede k nedostatku potravinových zdrojů a nedostatečnému zajištění potravinové bezpečnosti celé populace. Pokud tak zde panuje sucho a neblahé přírodní podmínky, představuje to značnou komplikaci a překážku také veškerých rozvojových snah (Index of Economic Freedom 2015; The World Bank 2015).

V devadesátých letech více než polovina populace žila pod hranicí chudoby a do současnosti velký segment společnosti není dostatečně ekonomicky zajištěn. Úroveň chudoby se liší v závislosti na regionech, například regiony Severního i Jižního Rudého moře či region Anseba jsou nejvíce zasaženy chronickou chudobou. Ta souvisí zejména s nedostatečným přístupem k sociálním službám či orné půdě. Průměr obdělávané půdy na domácnost činí 1,1 hektaru, řada domácností v chudších oblastech však obhospodařují v průměru jen 0,9 hektaru a nemají zpravidla možnost diverzifikace jejich zemědělské produkce, což přináší důsledek v podobě jejich větší zranitelnosti vůči ekonomickým šokům. Dalším aspektem v rámci těchto domácností je jejich velikost. Zatímco průměrná rodina má v Eritrei 5,1 členů, domácnosti s vyšším příjmem se sestávají z v průměru 4,2 osob a rodiny v nejchudších rurálních oblastech musejí užít v průměru 6 jedinců. Těchto lidí se tak problém chudoby a ekonomické nejistoty týká nejvíce (Rena 2009: 330; The World Bank 2015).

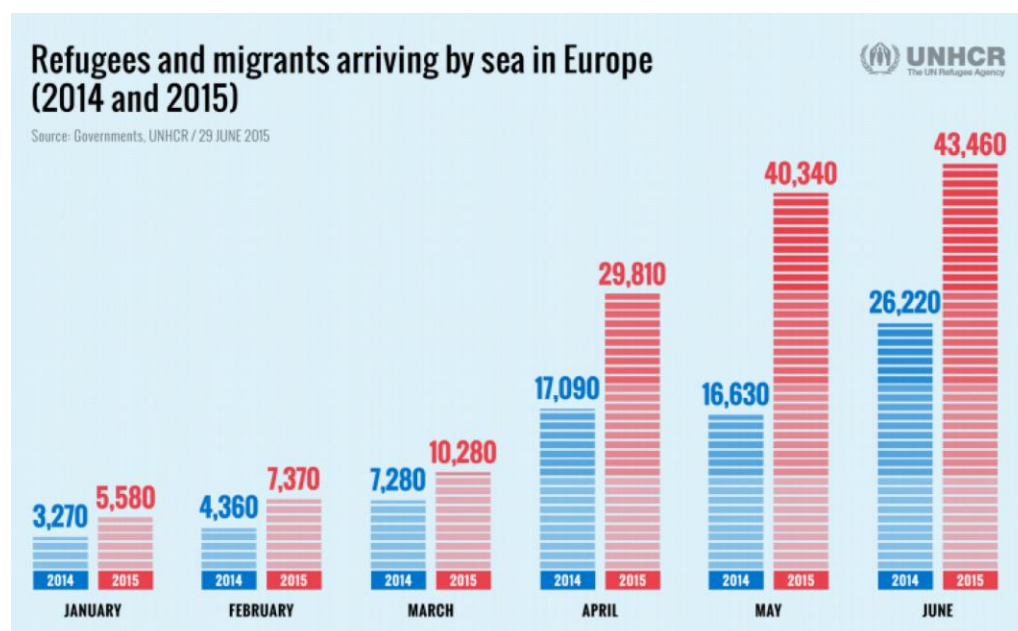
Válka s Etiopií přispěla k zintenzivnění bídné situace Eritrejců, neboť v jejím důsledku docházelo k vnitřním přesunům obyvatel, zejména farmářů, kteří tak ztratili svůj majetek a statky, tedy jejich zdroj obživy. Velké segmenty půdy zůstaly nepřístupné vzhledem k jejich zaminování právě z dob této války. Velká sucha mezi lety 2002 a 2004 ovlivnily negativně produkci plodin a zapříčinila úhyn dobytka nebo jeho prodávání za

nízké ceny za účelem nákupu potravin. Tyto faktory spolu se špatným přístupem k sociálním službám, zejména zdravotní péči či nedostatkem pitné vody zapříčinily nárůst podvýživy eritrejské populace. V roce 2012 byl zaznamenán stav v Eritreji horší než byl průměr v zemi subsaharské Afriky (Rural Poverty Portal 2016; The World Bank 2015).

Obyvatelstvo žijící ve městech pak tvoří necelých 23 % populace. Největší urbánní oblastí je hlavní město Asmara se zhruba 804 000 obyvateli. V minulosti byly centrem urbánního života přístavy, které sloužily jako centra regionálního obchodu i administrativní centra pro koloniální mocnosti. Až během italské koloniální správy se i vnitrozemská dříve malá města sloužící místnímu obchodu začala rozšiřovat. Kromě hlavního města se jedná o například o Dekemhare, Mendeferu či Keren. Vzhledem k tomu, že méně než třetina populace žije urbánním životem, potvrzuje se fakt, že většina lidí stále žije ve venkovských periferních oblastech.

Snahou uprchnout a vyhnout se tak represivním taktikám a ekonomické nouzi se vydávají tisíce lidí měsíčně na cestu za hledáním azylu za eritrejskými hranicemi (The American Team for Displaced Eritreans 2016). Ve zprávě agentury OSN pro otázku uprchlíků v roce 2014 bylo uvedeno, že se počet žadatelů o azyl v Evropě rapidně zvýšil ve srovnání se situací v roce předešlém.

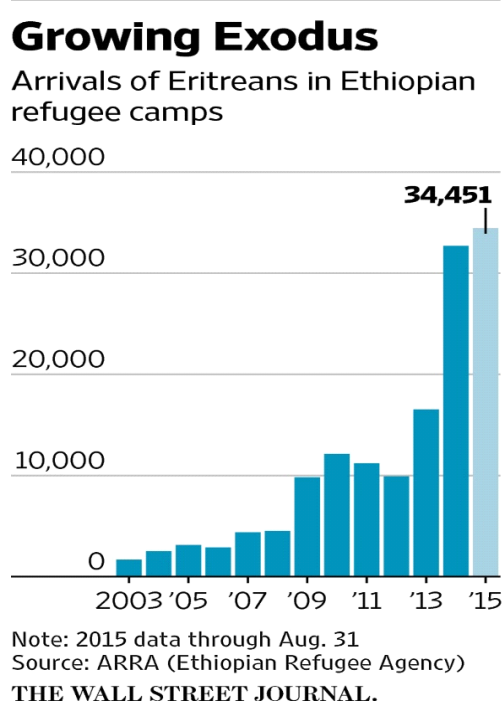
Graf č. 5: Uprchlíci a migranti přicházející do Evropy přes moře (porovnání let 2014 a 2015)

(Zdroj: UNHCR 2015).

Mezi nejvyhledávanější země v tomto směru patří Německo, Švédsko či Švýcarsko. Vysoký nárůst přichozích však zaznamenala také uprchlická centra v sousední Etiopii a Súdánu, které většinou představují tranzitní země a mezizastávku pro další cestu směrem k evropskému kontinentu (UNHCR 2014). Data v následujícím grafu zpracovaným zpravodajským serverem The Wall Street Journal na základě dat Etiopské agentury pro uprchlíky zobrazují trend přílivu eritrejských uprchlíků do táborů v Etiopii od počátku milénia do loňského roku.

Graf č. 6: Příliv migrantů z Eritreje do etiopských uprchlických táborů

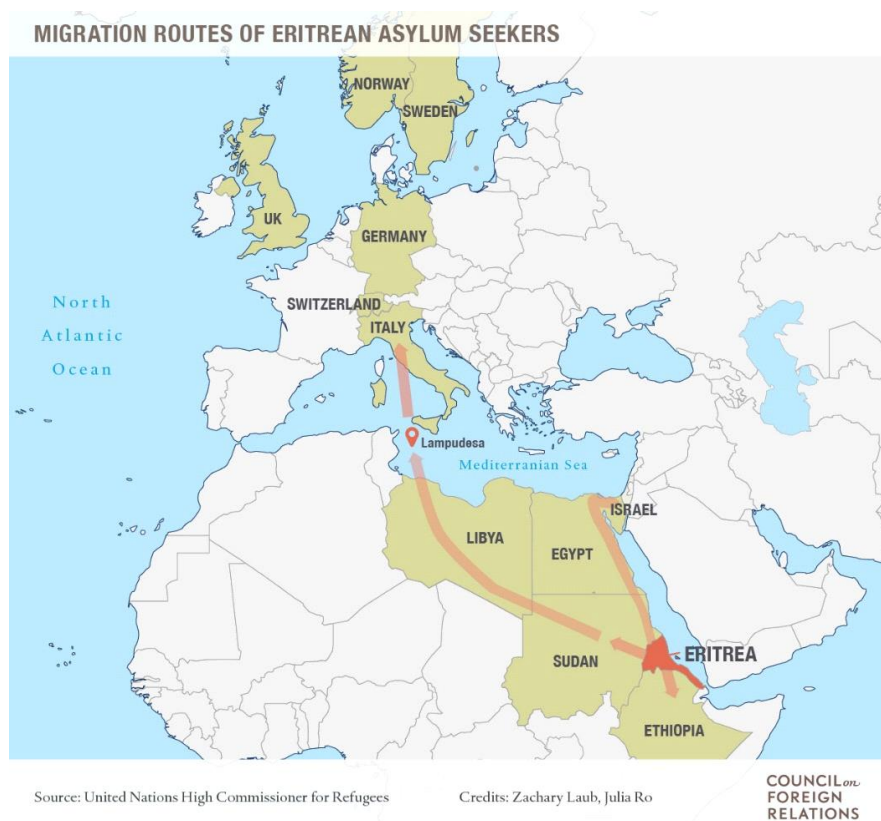

(Zdroj: The Wall Street Journal 2015).

První oficiální emigranti přišli do Súdánu v roce 1968, v současnosti stovky z nich hledají útočiště v uprchlickém táboře Shagarab ve východní části Súdánu (IRIN 2011). Většina migrantů jsou mladí lidé ve věku 18-24 let, často se zde však setkávají také s osamocenými malými dětmi bez doprovodu rodičů či jiné dospělé osoby. Tyto tranzitní země se však často stávají domovem pro migranty na desítky let, kdy sem začali znovu masivně přicházet od roku 2002 po ukončení války mezi Eritreou a Etiopií z důvodu zintenzivnění branné povinnosti v Eritreji. Vysoký počet uprchlíků se v táborech potýká s nedostatkem služeb a možností na vlastní zajištění. Omezení financování programu

pro pomoc eritrejským uprchlíkům vyústilo v nedostatek vyššího vzdělání, stejně tak jako pracovních možností. Lidé se pak v zoufalé situaci bez vidiny na lepší budoucnost mohou vehnat do náručí pašeráků a vystavit se nebezpečí při snaze přeplout Středozemní moře (IRIN 2009; UNHCR 2014). Eritrejci tvoří největší podíl migrantů využívající trasu právě přes Středozemní moře, další využívanou možností je však také cesta přes Egypt směrem do Izraele. Údaje z léta 2015 říkají, že v Izraeli žije na třicet tři tisíc Eritrejců. Zejména na území Sinajského poloostrova se však často dostávají do nebezpečných situací a praktik pašeráků a ozbrojených skupin (Laub 2015).

Obrázek č. 1: Trasy eritrejských migrantů

(Zdroj: Council on Foreign Relations 2015).

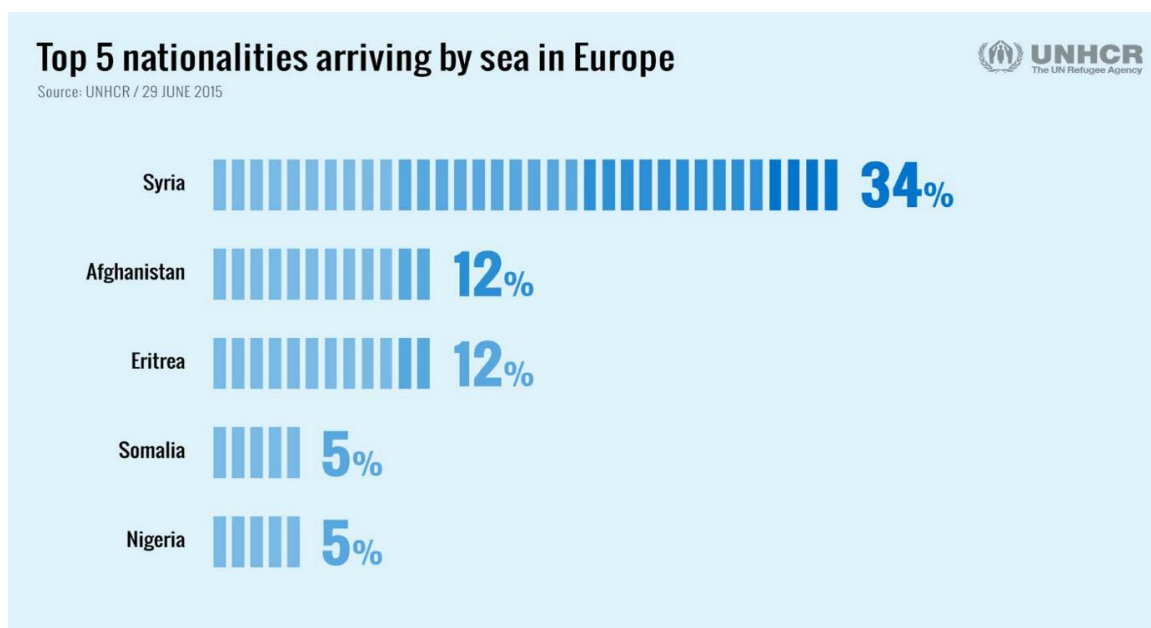
Praktiky označované jako human trafficking zahrnující pašování a obchod s lidmi, včetně sexuálního a fyzického násilí jsou negativní fenomény související s migrací. Eritrejci emigrující z přísně střežené země většinou nemají přístup k cestovním dokumentům a stávají se oběťmi těchto nekalých praktik. Znamé jsou případy únosů Eritrejců z uprchlických táborů zejména v Súdánu, kdy jsou pak drženi a zneužíváni

různými kriminálními skupinami (CIA 2016a). Výzvou zůstává relativně vysoký počet migrantů mladšího věku, kteří se ocitnou bez přítomnosti právního zástupce, označování jako „unaccompanied minors“. Tyto osoby jsou v kontextu obchodování s lidmi nejvíce zranitelné (UNHCR 2015). Eritrejská vláda v zásadě nepřijímá žádná opatření k ochraně obětí, ale upozorňuje na souvislost mezi těmito jevy a transnacionální migrací (CIA 2016a).

Přesto se v posledních letech podařilo do Evropy dostat deseti tisícům eritrejských migrantů, kteří tvoří jednu z nejpočetnějších skupin hledající zde azyl. Spolu s podílem migrantů v Etiopii a Súdánu tvoří populace uprchlíků až půl milionu lidí, čímž Eritrea představuje jeden z nejrychleji se vyprazdňujících států světa. Vlnu migrantů povzbuzují lidé, kterým se v minulosti podařilo emigrovat a založit nový život a kariéru v evropských zemích, a kteří tak poskytují důkaz a naději, že emigrace může být způsob k nabytí svobody a bohatství. Obrovský příliv těchto lidí vedl ke zvýšení zájmu o vnitřní situaci a životní podmínky v této jedné z nejuzavřenějších zemí světa (Laub 2015; Stevis – Parkinson 2016).

Po Sýrii a Afghánistánu je Eritrea zemí, která produkuje nejvíce migrantů snažících se přes Středozemní moře dostat na evropský kontinent. V případě prvních dvou zemí je příčinou ozbrojený konflikt a násilí ze strany nestátních teroristických skupin. Eritrea však v současné době není účastníkem žádné války či konfliktu a přesto se drží co do počtu migrantů za těmito zeměmi v těsném závěsu (Amnesty International 2015b: 6). Zatímco Sýřanům se dostává více pozornosti vzhledem k medializované válce, o Eritreji a jejich migrantech není příliš informací dostupných právě kvůli uzavřenému režimu, nepovolujícímu vstup zahraničním reportérům (Stevis – Parkinson 2016).

Graf č. 7: Žebříček pěti nejpočetnějších národností migrujících do Evropy přes moře

(Zdroj: UNHCR 2015).

Velký počet mladých lidí tak přispívá ke globální migrační krizi, když prochá před nekonečnou státní službou ve snaze vyhnout se systému nucených prací, který je páteří eritrejského režimu, v rámci nějž jsou lidé do značné míry zbaveni osobní volby a možnosti řídit svůj život (Amnesty International 2015a). Podle údajů Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, každý měsíc opustí Eritreu až pět tisíc jejích občanů. Přesto, že většina těchto migrantů uvádí za příčinu útěku právě povinnou státní službu a ultračování lidských práv, eritrejská vláda tvrdí, že nikoliv zneužívání lidských práv, ale právě skupiny pašeráků stojí za vlnou migrace do Evropy. V této souvislosti vyzvala organizaci OSN, aby prošetřila a přivedla před spravedlnost aktéry nezákonného obchodování s lidmi (Reuters 2015). Přesto, že nucená státní služba je zjevnou příčinou útěku tisíců převážně mladých lidí, vláda si nepřipouští možnost omezení branné povinnosti. Stále ji považuje za vitální pro zajištění národní bezpečosti zejména ve vztahu k Etiopii. Přesto, že Eritrea není ve válečném stavu, stále zde přetrvává napětí po válce z let 1998-2000 se sousední Etiopií, neboť ta neuznává vymezení hranice tak, jak bylo uvedeno v mírové dohodě v roce 2001, a Eritrea tak považuje některá území pod správou Etiopie jako okupovaná. Kvůli snaze oslabit mocnější Etiopii byla Eritrea nařčena a sankcionována kvůli podpoře islámských milicí al-Shabab. OSN uvalila v roce 2009 na Eritreu sankce zahrnující zbrojní embargo, zákazy cestování i zmrazení majetku

vybraným jedincům. Další zprávy z roku 2012 uvádějí, že Eritrea se podmanila mezinárodnímu tlaku a přestala podporovat al-Shabab, nicméně stále podporuje protivládní etiopské síly (Blair 2016).

4. Rozvojové snahy OSN na pozadí HDI v letech 2005-2014

Aspekty hodnocení společenského rozvoje dle UNDP, potažmo jeho nástroje v podobě Indexu lidského rozvoje, zahrnuje oblast zdraví (jakožto předpoklad pro dlouhý a kvalitní život) a vzdělání. Mezinárodní společenství i samotné vlády se často pokouší o rozvoj zemí, které jsou slabé a nerozvinuté tak, jak tomu bylo v případě Eritreje.

4.1. Kořeny rozvojových snah

Již během italské koloniální správy došlo k rozvoji průmyslu, kdy zde byly založeny podniky na zpracování potravin, ryb či pivovary a spolu s rozvojem infrastruktury a dopravních uzlů došlo k expanzi měst a zvýšení životního standardu. V postupném rozvoji se pokračovalo i následně v období britské nadvlády, což ve svém důsledku zanechalo Eritreu v postkoloniální době v relativně vyspělém stavu. Rozvoj však zpomalil od sedmdesátých let v důsledku liberalizačních bojů proti Etiopii, které nakonec Eritreu ekonomicky zcela rozvrátily (Rena 2009: 326).

Po získání nezávislosti byla Eritrea odhodlaná ve snaze nastartovat rozvoj a zajistit základní potřeby svých obyvatel. Vzhledem k povaze státu zmíněného chudobou a slabou ekonomickou situací rozvojová strategie byla vždy zaměřena na podporu ekonomického růstu a sociální spravedlnosti, jakožto klíčových prvků pro omezení chudoby. V roce 1994¹⁰ se konal kongres, na kterém došlo ke změně názvu vládnoucí strany, návrhu ústavy, ale také byl představen plán obsahující šest základních cílů a

¹⁰ Eritrea později přijala také závazek na udržení regionálního míru a stability, neboť tyto hodnoty považuje za stěžejní pro dosažení ekonomické integrace a spolupráce. Pro boj s chudobou a nerozvinutostí považuje za klíčový vznik regionálních obchodních bloků zemí třetího světa, a to zejména v kontrastu s dobou korporátně řízené globalizace. Tento závazek dokládá ekonomické spojení se Súdánem (Amare 2012; Peters 2011).

principů, na kterých chtěla vláda vybudovat nový stát. Právě zde vláda definovala mj. cíl ekonomického a sociálního rozvoje (Amare 2012).

Docházelo k rekonstrukci infrastruktury a obnově institucí klíčových pro ekonomický a sociální rozvoj. K němu chtěla také přispět pomocí investic v prioritních sektorech a celkově byl položen rámec pro udržitelný rozvoj a boj s chronickou chudobou. Důkazem toho byl 7% růst HDP během prvních čtyř let nezávislého státu. Lidské životní podmínky se zlepšovaly díky lepšímu se přístupu ke vzdělání a zdravotní péči, a to i v oblastech venkova. Zlom však přišel v podobě války o hranice s Etiopií, která vedla ke zničení ekonomické i sociální infrastruktury, ať už se jednalo o dopravní síť, obchod, školy i nemocnice či farmy i celé domovy, což se následně stalo příčinou přesídlování osob, ale také poklesu v přílivu investic. Vzhledem k následující politické situaci vláda investovala obrovské sumy do financování armády, což spolu s obdobím sucha mezi roky 2000 a 2004 přineslo stagnující stav ekonomiky a ve svém důsledku hladovějící většinu populace (Rena 2009: 325).

Prioritou pro nový stát byla soběstačnost a nezávislost na rozvojové pomoci a snaha nepřispívat k naplňování geopolitických cílů rozvinutých světových ekonomik. Ačkoliv distribučně složitá rozvojová asistence má tradičně v africkém regionu velký rozsah, Eritrea sama iniciovala řadu projektů na ekonomický i sociální rozvoj. Přesto se nakonec stala příjemcem oficiální rozvojové asistence, v rámci níž v hlavního donora představuje Evropská unie. Problematický aspekt v kontextu jejího poskytování je však kontroverze v otázce lidských práv vzhledem k netransparentnosti eritrejského státního režimu. Právě kvůli pochybným ekonomickým praktikám a vládním represím se objem přijímané ODA nezdá mít pozitivní vliv na životní situaci běžných občanů, kteří by měli primárně z této pomoci těžit. Vláda vybuvovala fyzickou infrastrukturu, jako jsou cesty, přehrady, školy a kliniky, masivní množství populace utíkající ze země v důsledku represí však dokazuje nekoherentnost rozvojových snah a lidskoprávního přístupu. Nutnost rozvojových aktivit v sociální a ekonomické rovině dokazuje například agentura UNICEF, která ve své zprávě z roku 2010 uvedla, že jen v mezi roky 2008 a 2009 došlo k šestinásobnému nárůstu počtu dětí trpících akutní podvýživou, které jsou spolu se špatnými sanitačními podmínkami a nedostatkem čisté pitné vody náchylnější k infekcím. Ve stejném roce došlo také k vysušení většiny menších přehrad, což vedlo k nedostatečnému přístupu k vodě a zhoršilo tak zdravotní situaci především žen a dětí. Jeden z důsledků bylo i zvýšení počtu žebrajících dětí v hlavním městě (Mekonnen 2010; Peters 2011).

4.2. Rozvoj v oblasti zdraví

Permanentním problémem, který má hluboké implikace na zdraví jedinců je chudoba a hlad. Tyto problémy vedou k dlouhodobé podvýživě a v důsledku představují faktor negativně ovlivňující předpokládanou délku života a potažmo tak možnost vést dlouhý a zdravý život, jak tento aspekt definuje UNDP. Rozvojové snahy zde často bývají narušeny a komplikovány vnějšími faktory jako byla globální ekonomická krize, období sucha či regionální konflikty.

V oblasti zdravotní péče je Eritreji připisován největší úspěch. Byla dokonce vyhlášena první a jedinou africkou zemí, která dosáhla všech tří cílů týkající se otázek zdraví ještě před vypršením stanovené doby, tj. před rokem 2015 (Kidane 2015). Podařilo se snížit dětskou úmrtnost pomocí pragmatických investic vlády do sektoru zdravotnictví. Zlepšila se celková imunizace, poklesla také úmrtnost v důsledku malárie a výskyt HIV/AIDS se snížil zhruba o polovinu v relativně krátkém časovém období. Záslužná je také snaha o zpřístupnění zdravotních služeb co největšímu počtu obyvatel, a to jak fyzické tak finanční (UNDP 2014).

4.2.1. Rozvojové programy OSN pro oblast zdraví v letech 2005-2014

Jednou z hlavních příčin, jejíž důsledek může vést ke vzniku nemocí či vyšší úmrtnosti, je podvýživa. Proto se tímto symptomem zabývá řada rozvojových projektů, které se snaží adresovat zajištění potravinové bezpečnosti, přístupu k pitné vodě a podobně. Jednou z organizací snažící se reagovat nejen na problém podvýživy je Organizace pro výživu a zemědělství (FAO). Začala působit v Eritreji v roce 1995 s cílem obnovy zemědělského sektoru a navrácení osob přesídlených v důsledku války za nezávislost. Celková vize FAO se následně etablovala v rozvoj a vybudování veřejného sektoru, a její projekty tak byly tvořeny činnostmi spojenými s obnovou infrastruktury, rozvojem rybářského sektoru či chovem dobytka (FAO 2003; FAO 2016).

Také Světový potravinový program (WFP) je další z iniciativ podlející se na řešení problému podvýživy a nedostatku potravinových zdrojů v Eritreji. Po přerušení v roce 1995 byla činnost WFP, jakožto hlavní globální agentury bojující s problémem hladu v Eritreji obnovena v roce 1999, kdy byla zahájena série šesti rozvojových programů. Potřeba pomáhat vyvstala v důsledku dlouhodobé neúrody a období sucha, kdy

docházelo k vymírání dobytka, což zanechalo mnoho domácností bez příjmů a možnosti na vlastní užití. Nejhorší situace v tomto ohledu byla v regionech Anseba, Maekel a regionech Severního a Jižního Rudé moře. Válka o hranici s Etiopií si také vybrala daň na produkci potravin a donutila tisíce farmářů opustit své domovy v úrodných lokalitách jako Gash Barka a Debub, které obvykle produkují téměř 70 % národních potravinových zásob. Kombinace sucha a války znamenala příčiny nárůstu cen základních potravin a většina rodin si je tak nemohla dovolit (WFP 2001).

Taktéž UNDP je klíčovým partnerem pro vládu ve snahách o národní rozvojovou agendu, která cílí na omezení chudoby, dosažení potravinové bezpečnosti a environmentální udržitelnosti (UNDP 2015a). Poskytuje podporu především v přístupu ke zdravotní péči, bezpečné pitné vodě, udržitelnému živobytí i životnímu prostředí (UNDP 2016b).

Co do angažmá Dětského fondu UNICEF, ten zaštiťuje rozvojovou tematiku v této souvislosti fokusem zejména na dětskou úmrtnost, jež je klíčovým komponentem rozvojové strategie UNICEF v Eritreji. V rámci naplnění práv dětí na adekvátní výživu a zdravotní péči byl spolu s ministerstvem zdravotnictví iniciován program *Health and Nutrition Programme* na podporu léčby akutní podvýživy a výživy kojenců. Součástí tohoto programu je navíc tzv. strategie *Communication for Development*, která propaguje související programy a osvětu o porodní péči a asistovaných porodech a prevenci přenosu viru HIV z matky na dítě. Podobným programem byl také *Integrated Management of Acute Malnutrition* (UNICEF 2016c; d; e; f). Výsledek těchto programů přinesl úspěch, neboť mezi lety 2007-2012 byl zaznamenán pokrok v oblasti spolupráce UNICEF a eritrejské vlády v oblasti omezení dětské úmrtnosti. K tomu došlo zejména díky zřízení komunitních terapeutických a výživových center a programů, které byly cíleny právě na děti trpící podvýživou. Byly distribuovány deky a zaveden imunizační systém očkování dětí. Díky expanzi imunizačního programu, tréninku zdravotnického personálu došlo k posílení imunity novorozenců a prakticky k vymýcení epidemií neštovic i novorozeneckého tetanu (UNICEF 2013: 4-6; UNICEF 2016b).

Od roku 2005 došlo k růstu cen potravin i umělých hnojiv. FAO reagovala iniciativou *The FAO Initiative on Soaring Food Prices (ISFP)* cílenou na země v podpoře rychlého růstu jejich domácí produkce potravin prostřednictvím investic do produkce malých zemědělců. Programy na podporu produkce zahrnovaly *Assistance to poor and vulnerable female-headed households* ve vesnici Salae-Daero a dále FAO

poskytovalo podporu pěstitelů hub, chovatelům králíků či zpracovatelům ovoce a zeleniny (FAO 2003; UN Eritrea 2014: 48). V roce 2006 pak Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství (IFAD) inicioval projekt s názvem *Post-Crisis Rural Recovery and Development Programme*. Regiony Debub a Gash Barka ležící blízko etiopské hranice byly zasaženy válkou i suchem, které nechalo až 90 % populace v potravinové nouzi. Rostoucí environmentální degradace navíc negativně ovlivnila zemědělskou produkci. Tento program proto cílil na zvýšení produktivity a tím také příjmů obyvatel v rurálních oblastech těchto regionů a zajištění potravinové bezpečnosti a výživy nejpostiženějších komunit, ale také na udržitelné řízení přírodních zdrojů prostřednictvím „grass-roots“ přístupu. Cílem tohoto programu bylo zvýšení lokálních kapacit pro plánování a zavádění vlastních rozvojových aktivit. Tento program zahrnoval distribuci dobytka chudým rodinám, technickou podporu farmářů, participativní plánování využívání půdy či investice do ochrany přírodních zdrojů (IFAD 2006a; IFAD 2016a; UN News Centre 2006).

Dále ve snaze redukovat chudobu prostřednictvím zajištění lepší potravinové bezpečnosti byl zahájen program *Food Security and Sustainable Livelihood Programme in Zoba Maekel* s platností od roku 2007 do 2014. Jelikož problémem pro zemi je nedostatečná potravinová produkce, cílem tohoto projektu tak bylo podpořit vládu v zajišťování množství potravin přijatelné kvality za dostupné ceny, a to kdekoli v zemi, a tím tak zajistit potravinovou bezpečnost tisíců lidí (UNDP 2016d). UNDP přispěl také k implementaci rozvojového programu *The Sustainable Land Management* v roce 2009 s cílem vytvoření povědomí o environmentálních otázkách. Díky tomuto projektu započala v roce 2010 aforestace a transformace půdy na agrární. Stejně tak byl vytvořen projekt na rehabilitaci degradované půdy a konzervaci ve vesnici Gullie v regionu Maekel (UNDP 2015b). Projekt *Strengthening the Capacity of Water Resources Department* byl platný od roku 2011 do 2014. Jeho implementace proběhla ve spolupráci s ministerstvem životního prostředí a ministerstvem financí, a to s cílem zlepšit plánování a udržitelné řízení vodních zdrojů a zajištění vody pro různá využití (UNDP 2016f).

V roce 2009 navštívili Eritreu zástupci UNEP, kde jednali o možnostech další spolupráce zejména v souvislosti s otázkami degradace půdy, vodních zdrojů, sanitace či klimatických změn (Relief Web 2009). Vývoj nových technologických postupů totiž hraje roli při zvyšování potravinové produkce a celkového ekonomického růstu, ale také ve vztahu k ochraně životního prostředí. Vláda si uvědomuje potenciální výhody

plynoucí z moderní biotechnologie zejména v kontextu dosahování prioritních rozvojových cílů, mezi které patří zejména potravinová bezpečnost, boj s chudobou a udržitelný rozvoj. Svoje odhodlání projektuje skrze *National Biosafety Framework*, který byl vytvořen ve spolupráci s UNEP, a jehož cílem je maximalizace benefitů plynoucí z využívání moderní biotechnologie a zároveň zajištění její regulace s ohledem na křehký ekosystém. Tato technologie má potenciál přinést zlepšení v rámci zemědělství, medicíny i dalších oborů. UNEP spolupracuje v tomto ohledu s eritrejským ministerstvem životního prostředí (UNEP – Department of Environment – Global Environment Facility 2007: iii-iv; 6).

Jak je vidět, boj s hladem a chudobou má v Eritreji tradiční místo, přesto jsou úspěchy v tomto ohledu značně nerovnoměrné zejména na úkor rurálních oblastí. Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA) poskytuje technickou a vědeckou podporu, kdy takováto asistence napomáhá státům v implementaci programů na zvyšování kapacit pro vysazování plodin, budování odolnosti vůči suchu, zvyšování produkce i produktivity chovných zvířat či hubení škůdců. Prostřednictvím těchto technik a výzkumu jaderných i biotechnologických aktivit IAEA pomáhá adresovat právě otázku hladu a potravinové bezpečnosti. Od roku 2012 napomáhá tato agentura Eritreji podporovat a zlepšovat produkci ječmene, která upadla v důsledku období sucha, a to díky mutačním technikám a technologiím pěstování. IAEA zajistila potřebné vybavení a pořádala školicí workshopy pro eritrejské odborníky z oblasti zemědělství. Díky představeným technikám na posílení zemědělské produkce tak postupně dochází ke zvyšování příjmů malých farmářů (FAO/IAEA Programme 2014; IAEA 2015).

Otázka podvýživy je diskutována také v souvislosti s kapacitami Rudého moře. Eritrejské pobřeží a rybářský sektor byl však taktéž postižen dekádami války. Eritrea má velké nevyužité zásoby ryb, neboť rybářské komunity často nemají dostatečné vybavení, neznají techniky na zpracování ryb, což brání přidání hodnoty a zvýšení jejich ceny na trhu. Rybolov je však považován za stěžejní pro potravinovou bezpečnost země, a proto vláda spolu s IFAD v roce 2010 iniciovala projekt *Fisheries Development Project*, který měl přispět k lepšímu využívání potenciálu, jež Rudé moře Eritreji nabízí. Tento program poskytl finanční prostředky na podporu rybářského sektoru, zvýšení jeho produkce a zároveň ochrany mořského ekosystému, tedy posílení rybolovu a zároveň zajištění udržitelnosti zdrojů. Cílem je opět omezení chudoby, zlepšení potravinové bezpečnosti a zvýšení podílu tohoto sektoru na příjmech státní ekonomiky. Podpora rybářů v desítkách vesnic při pobřeží Rudého moře se sestává z poskytnutí rybářského

vybavení a přístupu k lodím, ale třeba i ukázek výroby rybářských sítí (Caperi 2010; IFAD 2016b; Leonzon 2010; Odenigbo – Rwabidadi – Abila 2015; UN Committee on World Food Security 2010).

V roce 2012 se pak IFAD podílel na projektu *National Agriculture Project*, jež měl nadále rozvíjet cíl v podobě zvýšení produktivity malých farmářů a zlepšení jejich přístupu k vodním zdrojům. Zaměřoval se zejména na nejchudší a nejzranitelnější domácnosti. V rámci tohoto projektu došlo k intenzifikaci zavlažování, certifikaci sazenic či poskytnutí hnojiv. Od aktivit v rámci tohoto projektu se očekává v časovém horizontu do roku 2017 navýšení produkce obilovin, ovoce i zeleniny a díky zvýšení produktivity dobytka také více mléka, vajec, medu a masa (IFAD 2016c).

V roce 2013 pak Úřad pro koordinaci humanitární pomoci (OCHA) podepsal tříleté partnerství s eritrejskou vládou – *Strategic Partnership Cooperation Framework (SPCF)* - v rámci nějž byly formulovány humanitární potřeby země. Byly tak nastaveny základní mantinely společné budoucí snahy o zlepšení potravinové bezpečnosti a výživy, rozšíření přístupu ke zdravotní péči a čisté vodě či budování kapacit pro řešení přírodních katastrof (UNOCHA 2013; UNOCHA 2016).

Kromě ukazatelů potravinové bezpečnosti mohou vést k vyšší úmrtnosti v rozvojových zemích různá onemocnění či zdravotní komplikace. WHO je agenturou OSN, která se zabývá monitoringem situace zdravotnictví a přispívá k zlepšení jeho úrovně. Přetrvávající problémy však stále tvoří nedostatečný přístup těhotných žen k asistovanému porodu, vysoká novorozenecká úmrtnost, přístup k progresivním technologiím, nedostatečná kvalita lékařské péče, nedostatečná informovanost, ale také zranitelnost vůči přírodním katastrofám. WHO se zde proto podílí na financování a rozvoji zdravotnictví. Vláda přijala s podporou UNICEF tzv. *Integrated Management of Neonatal and Childhood Illnesses strategy*, tedy strategii na zlepšení dětského zdraví a boj s příčinami dětské úmrtnosti, léčbu horečky, dýchacích infekcí a průjmu (UNICEF 2016f).

Prevencí a léčbou viru HIV/AIDS se zabývá UNAIDS. Jedná se o sdružení deseti organizací OSN, které zaštiťuje myšlenka univerzálního přístupu k HIV prevenci, léčbě, péči a podpoře nakažených. Cílem UNAIDS je nulový nárůst infekcí HIV, nulová diskriminace a úmrtí na AIDS. UNAIDS spolupracuje s ministerstvem zdravotnictví v Eritreji v posilování plánování, sledování a hodnocení a kordinačních mechanismech boje proti HIV/AIDS. Také se podílí na spolupráci na posílení kapacit asociování lidí

žijících s AIDS v rámci organizací občanské společnosti (UNDP 2016a). Pro kontrolu AIDS, jehož rozšíření je obecně nízké v poměru k ostatním africkým zemím, se zabývá divize *National AIDS and Tuberculosis Control Division (NATCoD)*, která koordinuje a spravuje více sektorové HIV a AIDS programy a dohlíží na zavádění národních strategických plánů. První plán byl deklarován pro roky 1997-2002, další na období 2003-2007, následně na období 2008-2012 a aktuálně je deklarován rámec pro roky 2012-2016. V souvislosti s kontrolou tohoto onemocnění se podařilo posílit zdravotní systém včetně infrastruktury, lidských zdrojů, diagnostikování, ale i asociování lidí žijících s HIV, které může napomoci k eliminaci diskriminace. Problémem zůstává finanční náročnost programu a stoupající odolnost vůči antiretrovirálním lékům, která vede k potřebě dražších léčiv (UNAIDS 2014).

WHO také nastartovala program *Package for prevention and early detection of Essential Non-Communicable Diseases Expanded to the Northern Red Sea Zone*, který poskytoval technickou podporu zásahů při prevenci a včasné detekci nemocí a zlepšení kvality péče, snížení úmrtnosti a předcházení nemocím jako je infarkt, mrtvice, slepota atd, čili nemocím, kterým lze právě touto péčí předcházet. Tento program cílí na rizikové faktory a nemoci srdce, cukrovky i dýchací potíže. Byl představen v roce 2009 a rozvinul se ve třech regionech – centrálním, regionu Anseba a Debub (WHO 2016).

Jednou z dalších otázek, kterou se zabývá program UNICEF v Eritreji je sanitace a hygienické podmínky. Jak ukázal průzkum ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví v roce 2011, došlo k jistému zlepšení v porovnání s roky předešlými v důsledku zavedení přístupu *Community Led Total Sanitation (CLTS)* v roce 2007. Tento přístup přinesl posun v propagaci hygieny a sanitace. Tři desítky jedinců byly o tomto programu vyškoleni a následně proběhly regionální workshopy pro stovky účastníků s cílem vzbudit zájem a šířit osvětu o této problematice v konkrétních subregionech, vesnicích a komunitách. To celé v zájmu snahy o zlepšení situace s ohledem na zásoby vody a udržitelnost v přístupu k nim, stejně tak jako k základním hygienickým praktikám zejména v rurálních oblastech trpících chronickým suchem. Úspěchem byl rok 2008, kdy vesnice Adi Habteslus dosáhla jako první sto procentního sanitačního pokrytí s WC v každé domácnosti. V následujícím roce UNICEF spolu s ministerstvem zdravotnictví zahájil stejnou kampaň v rámci dalších 46 vesnic. V roce 2014 již 869 vesnic vyhlásilo tzv. „open defecation free“ status, čímž se zlepšila situace v ohledu sanitace u více než 30 % rurální populace (CLTS 2014; UNICEF 2013: 9-10).

Eritrea dokázala zlepšit svoji situaci v oblasti zdravotnictví i přes omezené lidské kapacity. Národní plán *The National Health Policy* z roku 2010 si kladl za cíl zvýšit počet zdravotníků a jejich distribuci do různých oblastí, technologický pokrok a restrukturalizaci zdravotních služeb (Global Health Workforce Alliance 2016).

4.3. Rozvojové programy OSN pro oblast vzdělání v letech 2005-2014

Speciální zájem UNICEF se soustředí mimo otázky zdraví, výživy a sanitační především na problematiku vzdělání a ochrany dětí (UN Office in Asmara 2013; UNICEF 2016a). Kvůli válce za nezávislost a ekonomickým a sociálním problémům se rozšířil fenomén dětí žijících na ulici, a to zejména v městských oblastech Keren, Mendefera, Massawa i Assab, kde panovaly velké sociální rozdíly. UNICEF v polovině 90. let prováděl průzkumy o těchto dětech a následně upozorňoval, že tyto děti představují potenciální kriminální síly, ale zároveň také potenciálně produktivní občany, a proto je potřeba intervenovat a pokrýt jejich základní potřeby a determinovat tak jejich budoucnost. Navíc má tento fenomén souvislost také s dětskou prostitucí a výskytem AIDS. Díky spolupráci s ministerstvem zdravotnictví došlo také k většímu zájmu o testování nakažení virem HIV i finanční podpoře rodin s nakaženými členy (Beneduce 1999: 7-8; UNICEF 2013: 4-6; UNICEF 2016c).

Trend v oblasti vzdělávání v první dekádě od získání nezávislosti nabíral pozitivního směru. Byly budovány nové školy v rurálních oblastech, zvýšil se počet zapsaných dětí ke studiu, ale následně však tento trend opět poklesl v důsledku války s Etiopií. Mezi problematické faktory zde patří nerovnost pohlaví, nedostatek vzdělávacích institucí, přeplněné třídy, málo ženských učitelů, nedostatek sanitačních zařízení, špatná implmentace obsahu učiva a nedostatek učebních materiálů. Zároveň si děti zpravidla nemohou dovolit náklady spojené se školní docházkou. Dalším faktorem mající negativní dopad na docházku dětí do škol jsou kulturní aspekty jako uzavírání manželství v brzkém věku a podceňování významu vzdělání (UNICEF 2013: 3-4). UNICEF se proto zasadil o vytvoření programu *The Basic education and gender equality programme* s cílem zajistit dětem lepší přístup ke vzdělání. Jedním z dalších programů UNICEF v Eritreji představuje program *The Education in Emergencies and Post-Crisis Transition Programme (EEPCT)* implementovaný v roce 2011, který ve spolupráci s nizozemskou vládou během let 2007-2011 poskytl zdroje s cílem podpořit rozvojové země a vytvořit cestu k udržitelnému rozvoji kvalitního základního vzdělání pro

všechny. Tímto programem bylo dosaženo určitého zvýšení kvality vzdělávání a obnovení vzdělávání společnosti zasažené konfliktní minulostí, ale také jisté přestavby vzdělávacího systému (UNICEF 2012: 4-5,7).

Jeden z hlavních problémů v této souvislosti však představuje nerovnoměrný rozvoj mezi různými administrativními regiony, kdy zejména v oblastech Gash Barka či regionu Jižního a Severního Rudého moře převládá výrazně nižší úroveň školství. To se týká také nomádských kmenů ze vzdálených regionů. Vzdělávání této skupiny obyvatelstva se potýká s dalšími překážkami v podobě centralizovaného školního systému zahrnující faktory jako je daleká lokace škol, nerelevantní kurikulum či školní kalendář nekorrespondující s potřebami těchto nomádů (UNICEF 2012: 4-5). UNICEF poskytl základní výbavu a technickou podporu v rámci programu *Nomadic Education Policy* a podpořil ministerstvo školství v adresování otázky nízké míry zápisu ke školní docházce s důrazem na dívky a nomádské děti. Rozvoj v rámci nomádského vzdělávání byl dosažen díky faktorům trvalé kampaně a kolaborace v široké komunitě v nomádských oblastech, dostupnějšímu umístění učebních prostorů, náboru učitelů z místních komunit, poskytnutí pobídek ke studiu ve formě zajištění školních materiálů a uniforem, přijetí flexibilního kurikua, díky kterému se nomádské děti mohou připojit ke třídě flexibilně (UNICEF 2013: 7). V roce 2010 byl také zahájen program *Donkey for School programme*, který usnadnil přístup ke vzdělání nejvíce zranitelným a znevýhodněným dětem poskytnutím osla, jehož pomocí se mohou do školy dopravovat (UNICEF 2016g).

5. Shrnutí závěrů

5.1. Eritrea perspektivou FSI – Politicko-vojenská dimenze

První kategorií v této oblasti je „Legitimita státu“. Eritrea státní legitimitu ztrácí. V důsledku etablování autoritářské vlády jedné strany zde absentuje jakýkoliv volební proces či politická participace, jakožto jedna z podmínek demokratického zřízení. Jelikož vláda tvrdě zasahuje proti jakýmkoliv opozičním projevům či protestům,

nevzniká tak prostor pro boje o moc. Na základě těchto faktorů vyplývá, že míra demokracie je v Eritreji prakticky nulová a prezident si vynucuje poslušnost silou prostřednictvím armády. Tato situace nahrává také korupci, která zejména v administrativní a politické sféře vzkvétá. S tím má také souvislost existence zakázané ekonomiky, v rámci něhož zde dochází k obchodu s drogami, se zbraněmi, ale Eritrejci se také stávají oběťmi obchodů s lidmi.

Druhou skupinu představují „Lidská práva a právní řád“. Dle FSI je slabost státu v rámci této kategorie indikována aspekty jako jsou omezování občanských a politických svobod, svobody tisku, náboženská perzekuce, human trafficking či věznění a mučení nejen politických vězňů. Eritrejská vláda se provinila ve všech těchto ukazatelích. Občanské i politické svobody jsou výrazně potlačovány, vláda pro to využívá nástroje typu zákazu sdružování. Mnohaletá povinná státní služba také omezuje práva a svobodu jedinců. Ani praktiky zajímání „politických“ vězňů, jejich mučení i popravy nejsou v Eritreji neobvyklým jevem. Charakteristické pro eritrejský režim je i zcela nehumánním zacházením s těmito jedinci. Vláda omezuje také svobodu projevu a tisku. Zakázem všech nezávislých médií výrazně omezuje přístup k informacím. Míra cenzury patří mezi nejvyšší ve světě. Bezesporu zde probíhá také náboženská perzekuce, kdy vláda stíhá členy menšinových náboženství, ale v poslední době také křesťanskou část populace.

V rámci skupiny „Veřejné služby“ se dle FSI zohledňují aspekty veřejných statků jako je sanitace, zdravotní péče, vzdělání, přístup k internetu a telefonním službám, infrastruktura či energetická spolehlivost. Vláda není schopná zajistit dodávky elektřiny pro všechny své obyvatele, jak energetické kapacity, tak spolehlivost a kvalita distribuce zaostává. Vláda také výrazně omezuje přístup k internetu (v kontextu cenzury informací), ale i možnost vlastnit mobilní telefon. Drtivá většina populace tak nemá k technologiím přístup. Infrastruktura, jež by měl stát spravovat je velmi nedostatečná a zchátralá. V oblasti vzdělávání sice postupně dochází k mírnému progresu, nicméně vysokému počtu dětí se z různých příčin možnost vzdělání stále nedostává. Míra gramotnosti je však v porovnání s ostatními subsaharskými zeměmi poměrně vysoká. Situace v poskytování zdravotní péče taktéž vykazuje známky zlepšení, nicméně problém představuje zajištění pitné vody a dostatečné sanitace pro velkou část populace. Policejní složky v Eritreji jsou stejně jako armáda personálně zajišťována v rámci nedobrovolné státní služby.

Poslední skupinu v rámci vojensko-politických indikátorů představují „Vnější intervence“, ať už v podobě humanitární pomoci, peacekeepingů či donucovacích misí. Na Eritreu byly v minulosti uvaleny sankce mezinárodního společenství kvůli podpoře islamistických teroristických skupin. Po válce s Etiopií se zde angažovala i peacekeepingová mise OSN.

5.2. Eritrea perspektivou FSI – Ekonomická dimenze

První skupina nese název „Nerovný ekonomický rozvoj“. FSI v rámci této kategorie zohledňuje přístup ke službám. Již bylo řečeno, že všeobecné poskytování veřejných statků svým občanům vláda nezvládá příliš dobře a ke většině z nich tak lidé mají omezený přístup. Hlavní problém představuje distribuce těchto veřejných služeb do rurálních oblastí. Ačkoliv městská chudoba je také jevem, který v Eritreji spatřujeme, na území více osídlených měst, především Asmary je úroveň sociální infrastruktury, než v horských periferních oblastech. Jejich obyvatelé jsou více závislí a i náchylnější k nakažení různými nemocemi, trpění hladem apod.

Druhá skupina zahrnuje indikátory „Chudoby a ekonomického poklesu“. HDP v zemi roste, stejně tak ale i inflace. Eritrea se dlouhodobě pohybuje v ekonomickém deficitu díky vysokému zadlužení. Pracovní trh je značně narušený vzhledem k politice státního zaměstnávání, problémem je současně nedostatečná kvalifikace pracovníků.

5.3. Eritrea perspektivou FSI – Sociální dimenze

3.2.1. Demografické tlaky

V rámci skupiny „Demografických tlaků“ FSI uvádí faktory mající negativní vliv na společnost a ve svém důsledku na stabilitu státu otázky nedostatku potravin, pitné vody, podvýživy, vysokou úmrtnost, znečištění a stav životního prostředí i růst populace v kontrastu s nedostatkem zdrojů. Eritrejská populace trale narůstá, přičemž mladí lidé tvoří téměř až polovinu z celkového počtu. V souvislosti s nedostupnou lékařskou péčí dochází k relativně vysoké úmrtnosti, a to i novorozenců. Z hlediska přírodních katastrof bývá Eritrea hluboce postihována obdobími sucha, které vedou k jednomu z hlavních eritrejských problémů kterým je nedostatečná potravinová produkce a potažmo podvýživa.

Druhá skupina se zabývá otázkami „Uprchlíků a vnitřně vysídlených osob“. Eritrea je zemí, která má zkušenost s tlaky souvisejícími s přesuny obyvatelstva. V současnosti se jedná o zemi s jedním z největších počtů migrantů hledající azyl jak v Evropě, tak v okolních státech. Život v uprchlických táborech však opět ovlivňuje špatné zajištění a dostupnost sociálních služeb. Fenomén vnitřně přesídlených osob se pak v Eritreji vyskytoval zejména v důsledku války s Etiopií.

Poslední kategorie „Skupinová křivda“ zkoumá napětí a násilí mezi skupinami společnosti. Eritrejská společnost není tradičně charakterizována boji mezi etniky, klany, náboženskými skupinami a podobně, nicméně se zde vyskytuje prvek diskriminace. Diskriminovány bývají ženy, ať už z hlediska přístupu ke vzdělání, zaměstnání apod., a také pacienti nakažení virem HIV/AIDS, neboť majoritně nábožensky založená společnost není připravena otevřeně adresovat otázky sexuality a dochází tak spíše ke stigmatizaci těchto témat.

5.4. FSI v letech 2005-2014

V roce 2005, kdy byl poprvé zveřejněn index FSI obsadila Eritrea 55. místo s hodnotou indexu 84,1. V následujících letech jeho hodnoty víceméně konstantně narůstaly, což znamená, že se celková situace v Eritreji horšila. V roce 2014 již hodnota FSI dosahovala hodnoty 95,5 bodu. Ačkoliv v některých dílčích hodnotách jednotlivých podskupin můžeme zaznamenat klesající tendence, respektive lepší se situaci (viz např. druhý sloupec tabulky odkazující na tlaky spojenými s uprchlictvím), stěžejní je zde hodnota výsledná, neboť jak dokazuje následující tabulka, pozitivní trend v jedné kategorii je převážen negativními trendy z ostatních kategorií. Každý řádek tabulky nabízí hodnoty v daném roce vzestupně od roku 2005 až do 2014. První čtyři hodnotové sloupce pak odkazují na sociální faktory (Demografické tlaky, Uprchlíci a IDPs, Skupinová křivda, Odliv lidského kapitálu), pátý a šestý sloupec odkazují na ekonomické faktory (Nerovný ekonomický rozvoj, Chudoba a ekonomický pokles) a posledních šest sloupců na politicko-vojenské faktory (Legitimita státu, Lidská práva a právní řád, Frakcionalizace elit, Veřejné služby, Bezpečnostní aparát, Vnější intervence).

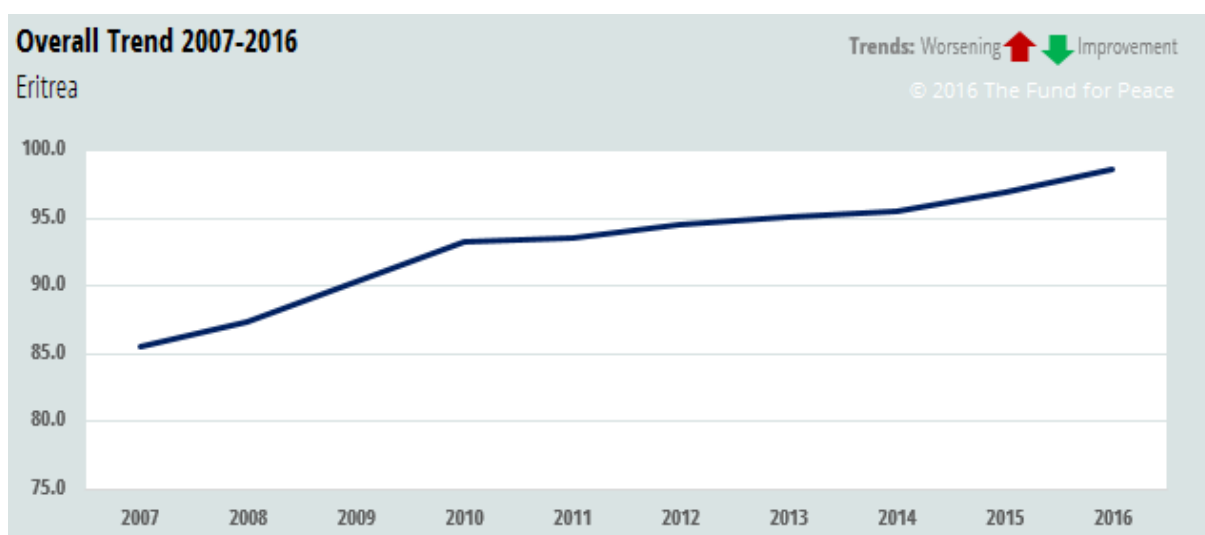
Tabulka č. 1: Hodnoty eritrejského FSI v letech 2005-2014

55	Eritrea	8.0	8.0	5.4	4.0	9.0	8.8	9.0	7.0	5.7	5.0	9.2	5.0	84.1
54	Eritrea	8.0	7.2	5.4	6.0	6.0	8.0	8.0	7.3	6.8	7.2	7.5	6.5	83.9
50	Eritrea	8.1	7.1	5.4	6.0	5.9	8.4	8.3	7.7	7.4	7.5	7.2	6.5	85.5
44	Eritrea	8.6	7.1	5.6	6.0	5.9	8.5	8.4	7.9	7.4	7.5	7.2	7.3	87.4
36	Eritrea	8.6	7.0	5.8	6.5	6.0	8.6	8.6	8.6	7.9	7.4	7.7	7.6	90.3
30	Eritrea	8.7	7.2	6.1	7.1	6.2	8.6	8.8	8.6	8.4	7.6	7.9	8.1	93.3
28	Eritrea	8.3	6.8	6.1	7.4	6.5	8.3	8.5	8.4	8.9	7.7	8.1	8.5	93.6
23	Eritrea	8.6	7.1	6.4	7.1	6.9	8.6	8.4	8.2	8.7	7.8	8.1	8.5	94.5
25	Eritrea	8.7	7.4	6.1	7.3	6.9	8.3	8.7	8.4	9.1	7.5	8.1	8.6	95.0
23	Eritrea	8.5	7.3	6.4	7.5	7.2	8.0	8.8	8.4	9.2	7.6	8.1	8.5	95.5

(Zdroj: údaje Fund for Peace pro Eritreu v letech 2005-2014).

Následující graf lépe zachycuje trend zhoršující se situace v Eritreji. Je tedy zřejmé, že Eritrea je trvale slabým státem, který spadá do kategorie Alert, tedy zemí s rizikem rozpadu. Situace se zde v průběhu let výrazně zhoršila. Přesto, že analyzujeme hodnoty v letech 2005-2014, hodnoty před rokem 2007 vidíme v tabulce č. a graf tak navíc zobrazuje aktuálně pokračující trend selhávání země.

Graf č 9: Celkový trend selhávání Eritreje v letech 2007-2016

(Zdroj: Fund for Peace 2016c).

5.5. Hodnocení Eritreje dle HDI v letech 2005-2014

UNDP uvádí data pro Eritreu také od roku 2005, poslední dostupné údaje jsou však za rok 2014, což je důvod tohoto časového vymezení. Aktuálně, resp. pro rok 2014 je Eritreji přiřazena hodnota 0,391, přičemž jak bylo uvedeno v teoretickém představení indexu, hodnota blízká se nule představuje horšící se situaci. Hodnocena je zde předpokládaná délka života, která byla spočítána na 63,7 let. V rámci oblasti zdraví byly hodnoceny další ukazatele jako míra úmrtnosti novorozeňat, dospělých, úmrtnost v důsledku malárie a tuberkulózy, podíl populace s virem HIV/AIDS, procento dětí bez imunizace či výdaje na veřejné zdravotnictví. Co se týče druhého segmentu HDI, tedy vzdělávání, UNDP uvádí pro rok 2014 pouze 4,1 let co do očekávané délky školní docházky. K tomuto výsledku dospěl pomocí analýzy indikátorů jako je gramotné obyvatelstvo, podíl zapsaných studentů do terciárního studia, podíl dětí, které nedokončí základní vzdělání, vystudovaných učitelů, veřejné výdaje na vzdělání a počet žáků na jednoho učitele. Chyběly však údaje týkající se podílu dětí zapsaných k předškolnímu, základnímu a střednímu vzdělávání, stejně jako údaje o populaci s alespoň sekundárním vzděláním. Ekonomický ukazatel HND per capita má dle UNDP hodnotu 1 130,2 USD, přičemž dostupné byly pouze údaje o HDP a externím dluhu a půjčkám poskytovaným domácím finančním sektorem (UNDP 2016e).

Eritrea zaujímá na základě současné hodnoty FSI 186. příčku, tedy třetí nejhorší. V roce 2005 byla hodnota jejího HDI 0,389, pro roky 2006-2009 hodnoty uvedeny nejsou, nicméně v roce 2010 klesla jeho hodnota na 0,381, což indikuje mírný negativní vývoj v těchto letech. V roce 2011 nicméně hodnota opět vzrostla na 0,386 a od té doby má opět mírně rostoucí tendenci. V letech 2012 a 2013 to byla shodně hodnota 0,390, zatímco v posledním zkoumaném roce 2014 si Eritrea minimálně polepšila s hodnotou 0,391 (UNDP 2016e). I přes tento velice mírný pozitivní trend rozvoje, který Eritrea zažívá od roku 2010 je nyní v tomto žebříčku zemí na třetí nejhorší příčce. Zcela jistě tak nelze hovořit o významném úspěchu v oblasti socio-ekonomického rozvoje.

6. Závěr

Téma slabých a rozpadlých států je stále více akcentováno na poli mezinárodní politiky, a to v souvislosti se sférami bezpečnosti, rozvoje, lidských práv, migrace atd. Mnoho států se dostalo do fáze rozpadu v důsledku konce studené války. Problematická je zejména otázka jejich suverenity, neboť státy nezajišťující své funkce v podobě poskytování bezpečnosti a veřejných statků svým občanům v zásadě ztrácejí vnitřní legitimitu, nicméně jsou uznány *de iure* mezinárodním společenstvím. Na druhé straně existují také entity, které nejsou všeobecně přijímané za státy, ale efektivně plní funkce státu. Existuje mnoho koncepcí, termínů, charakteristik a kategorií v souvislosti s těmito státy, tato práce se při jejich klasifikaci držela osy jednoduchého avšak dostatečně objasňujícího členění Roberta Rotberga, který klasifikuje státy dle míry rozpadu na slabé (*weak*), selhávající (*failed*) a rozpadlé (*collapsed*), přičemž byly rozpracovány i teorie dalších autorů, jako například *collapsed* státu Williama Zartmana či *weak state* z pohledu Barryho Buzana či Francise Fukuyamy.

Praktický nástroj pro určení míry selhání, respektive slabosti státu představuje *Index zhroutených států* vydávaný organizací *Fund for Peace*, který od roku 2005 řadí státy světa dle úrovně rozpadu. Vychází z hodnocení států na základě dvanácti indikátorů rozdělených do tří skupin, a to ekonomické, sociální a vojensko-politické. Tento index trvale řadí Eritreu mezi země v kritickém stavu, kdy navíc za posledních deset let prokazuje zhoršující se tendenci.

Přestože koloniální minulost připravila potenciál pro rozvinutou společnost, následný politický vývoj, kdy Eritrea byla nucena bojovat za svou nezávislost tyto předpoklady vyvrátil. Příčinami trvale se zhoršující situace v kontextu selhávání státu jsou zejména problémy v sociální oblasti spojené s politickou situací, kdy se jedná o režim vlády jedné strany, potažmo jedné osoby v podobě prezidenta Afwerkiho, který se drží u moci od vyhlášení nezávislého státu počátkem devadesátých let. Vzhledem k represivní povaze jeho vlády zde dochází porušování lidských práv. Nejmarkantnějším projevem toho je nucená státní služba, kvůli které jsou jednak jedinci zbaveni možnosti svobodně rozhodovat o svém životě, neboť jsou pracovní zařazeni dle vůle vlády buďto do armádních složek či jiných sfér veřejné správy, a to zpravidla na neomezenou dobu, ale tato povinnost má implikace také v rámci ekonomické sféry, neboť tak dochází k omezení pracovní síly potřebné zejména v zemědělském sektoru. Omezené možnosti zaměstnanosti či nízká úroveň vzdělání jsou jedněmi z faktorů, jež lze považovat za

příčiny selhávání státu. Práva občanů jsou v Eritreji porušována také z hlediska mediální svobody, ale i náboženské perzekuce zejména státem neschválených skupin. Tyto aspekty představují hlavní příčiny pro rostoucí migraci. Eritrea je zemí s jedním z největších podílů migrantů hledajících azyl v Evropě i jinde ve světě. Vzhledem autoritativnímu byrokratickému aparátu, který neumožňuje běžné vycestování svým občanům je většina migrantů nelegálních. Tato forma migrace však přináší příležitosti pro další negativní jevy jako je zneužívání či obchod s lidmi. Vliv na oslabování státní moci z hlediska ekonomické sféry pak má právě neexistence pracovního trhu a nedostatečné technologické kapacity a zdroje bránící rozvoji průmyslu. Důležitým faktorem nejen v Eritreji, ale v celé oblasti subsaharského podnebného pásu jsou klimatické podmínky. Většina populace závislá na malých příjmech ze zemědělské činnosti bývá tragicky zasažena během neobvyklých období sucha. Tento faktor spolu s nevyužívání plných kapacit rybolovu má za následek potravinovou nouzi, rozšíření nemocí a chronickou chudobu obyvatelstva.

Právě boj s chudobou, hladem a podvýživou které spadají do kategorie zdraví v pojetí Indexu lidského rozvoje jsou mimo jiné stěžejními body rozvojových strategií OSN. Eritrea spolu s řadou organizací a agentur OSN v iniciovala a implementovala řadu rozvojových programů a strategií. Vzhledem k využití nástroje HDI pro jejich posouzení je práce vymezena na dva jeho ukazatele, právě oblast zdraví a vzdělávání. Mezi nejvýznamnější aktéry s v této souvislosti patří UNDP či UNICEF, WHO či WFP, ale i některé další. Všichni tito aktéři se dlouhodobě snaží o rozvoj v poskytování sociálních služeb, kvalitnější a dostupnější zdravotní péči, výuku dětí, o větší inkluzi komunit a odlehlých rurálních oblastí, podporu hospodářského růstu či o ochranu práv dětí a zrovnoprávnění postavení žen. Právě to jsou indikátory, které jsou při sestavování HDI zohledňovány a proto lze vyvodit souvislost mezi danými rozvojovými projekty a samotným indexem. Dle stoupajícího hodnocení Eritreje v žebříčku HDI můžeme odvodit, že rozvojové politiky skutečně mají pozitivní vliv na její socio-ekonomický rozvoj, tato teze se tedy potvrdila. Naproti tomu nelze tvrdit, že nárůst hodnot HDI v letech přispívá k omezení slabosti státu, neboť dle FSI Eritrea vykazuje naopak dlouhodobě zhoršující se tendenci.

Ačkoliv v prvních letech fungování eritrejského nezávislého státu vláda deklarovala snahy na vybudování kapacit pro dosažení sociálního a ekonomického rozvoje své země, kdy do jisté míry docházelo k obnově infrastruktury a veřejných institucí doložené počátečním růstem HDP a životní úrovně místních obyvatel, následná válka s Etiopií

tento vývoj opět obrátila. Hlavním aspektem pro opětovné zhoršení situace v zemi bylo, a stále je, masivní financování rozsáhlé armády a klimatické podmínky. Dosavadní vývoj nepřináší velké naděje na výrazný a rapidní pokrok, pozitivní faktory jako naplnění MDGs týkající se zdraví či postupný rozmach těžářského průmyslu by mohly v budoucnu přispět k omezení chudoby a lepší distribuci veřejných statků. Vláda si nicméně nejspíš uvědomuje potřebu jisté změny ve vztahu k rozvoji, neboť ekonomicky silnější a stabilnější země by napomohla právě stabilizaci stávajícího vládnoucího režimu. Je však zapotřebí důraznější zapojení a kooperace s aktivitami zahraničních donorů a aktérů podílejících se svými programy na postupném rozvoji země. Zásadní faktor pro úspěch těchto sdílených snah je jejich koherence s potřebami a kapacitami jedinců.

7. Seznam zdrojů a literatury

Publikace:

Amnesty International (2015b). *Just Deserters: Why Indefinite National Service in Eritrea Has Created a Generation of Refugees*. London: Amnesty International.

Cliffe, Lionel – Davidson, Basil (1988). *The Long Struggle of Eritrea for independence and constructive peace*. Trenton: The Red Sea Press, Inc.

Fukuyama, Francis (2004). *Budování státu podle Fukuyamy*. Praha: Alfa Publishing.

Gellner, Arnošt (1993). *Národy a nacionalismus*. Praha: Hříbal.

Gilpin, Robert (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hoch, Tomáš – Baar, Vladimír – Kopeček, Vincent (2010). Podmínky demokratizace v de facto státech: případová studie Abcházie. *Central European Political Studies Review*, Vol. 12, No. 4.

Humplíková, Kateřina (2009). *Zhroucené státy*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky.

Jihlavec, Jan (2007). Taxonomie slabé státnosti. In: Waisová, Šárka a kol. (2007). *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Potočný, Miroslav (1973). *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Orbis.

Rice, Susan E. (2002). *U.S. Foreign Assistance and Failed States* (Dostupné z: <http://www.brookings.edu/research/papers/2002/11/25poverty-rice>, 18,6.2016).

Riegl, Martin (2010). Terminologie kvazistátů. *Acta Politologica*, Vol. 2, No. 1, 2010, s. 57-71.

Rotberg, Robert (2004). *When States Fail: Causes and Consequences*. Princeton: Princeton University Press.

Rotberg, Robert I. (2007): The Challenge of Weak, Failing, and Collapsed States. In: Crocker, Chester A. – Hampson, Fen O. – Aall, Pamela (eds.). *Leashing the Dogs of War. Conflict Management In A Divided World*. U.S. Washington: Institute of Peace Press.

Svatoň, Jan (2000). Stát a formy státoprávního uspořádání. In: Jehlička, P. – Tomeš, J. – Daněk, P. (ed.). *Stát, prostor, politika. Vybrané kapitoly z politické geografie*. Praha: Přírodovědecká fakulta UK.

Sørensen, G. (2005). *Stát a mezinárodní vztahy*. Praha: Portál.

Šmíd, Tomáš – Vaňura, Vladimír (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy*, 2/2009.

Tronvoll, Kjetil – Mekonnen, Daniel R. (2014). *The African Garrison State: Human Rights and Political Development in Eritrea*. Rochester: James Currey.

Vincent, Andrew (1987). *Theories of the State*. London: Basil Blackwell.

Waisová, Šárka a kol. (2007). *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Zentner, Matthew (2012). Design and impact of water treaties: Managing climate change. Berlín: Springer.

Zartman, William (1995). *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. Londýn: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Internetové zdroje:

African Development Bank (2016). *Eritrea Economic Outlook* (Dostupné z: <http://www.afdb.org/en/countries/east-africa/eritrea/eritrea-economic-outlook/>, 17.3.2016).

Amare, Elias (2012). *21 Years and Counting: Eritrea's Independent Path Towards Sustainable Development, Peace and Cooperation* (Dostupné z: <http://blackagenda.com/content/21-years-and-counting-eritrea%E2%80%99s-independent-path-towards-sustainable-development-peace-coope>, 20.3.2016).

Atticiati, Luciano (2002). *Niccoló Machiavelli, l'inventore dello Stato moderno* (Dostupné z: http://www.storico.org/umanesimo_rinascimento/machiavelli.html, 15.6.2016).

BBC (2014). *Eritrea – full profile* (Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-13349075>, 11.3.2016).

Beneduce, Roberto (1999). *Bambini fra guerra e pace: Il caso di Eritrea ed Etiopia* (Dostupné z: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/er_eth.pdf, 1.4.2016).

Blair, Edmund (2016). *Eritrea won't shorten national service despite migration fears* (Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-eritrea-politics-insight-idUSKCN0VY0M5>, 15.3.2016).

Business Info (2015). *Eritrea: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled* (Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/eritrea-zakladni-charakteristika-teritoria-17593.htm#sec3>, 17.3.2016).

Butselaar, Emily (2010). *Eritrea, worst of the worst* (Dostupné z: <https://www.indexonensorship.org/2010/01/eritrea-press-freedom/>, 15.3.2016).

Caperi (2010). *US\$ 12.6 Million IFAD Grant for Development of Eritrean Fisheries Sector* (Dostupné z: <http://www.caperi.com/us-12-6-million-ifad-grant-for-development-of-eritrean-fisheries-sector/>, 30.3.2016).

CIA (2016a). The World Factbook: Eritrea (Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/er.html>, 10.3.2016).

CIA (2016b). *Country Comparison: Life Expectancy at Birth* (Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2102rank.html#er>, 12.3.2016).

Committee to Protect Journalists (2015). *10 Most Censored Countries* (Dostupné z: <https://cpj.org/2015/04/10-most-censored-countries.php>, 15.3.2016).

Connell, Dan (2011). *Countries at the Crossroads 2011: Eritrea* (Dostupné z: https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/ERITREAFINAL.pdf, 11.3.2016).

Department of Arts of Africa, Oceania, and the Americas (2000). Foundations of Aksumite Civilization and Its Christian Legacy (First–Seventh Centuries). In *Heilbrunn Timeline of Art History*. New York: The Metropolitan Museum of Art. (Dostupné z: http://www.metmuseum.org/toah/hd/aksu_1/hd_aksu_1.htm, 11.3.2016).

Eizenstat, S.; Porter, J. E. a Weinstein, J. (2005). Rebuilding Weak States. *Foreign Affairs*. Vol. 84, No. 1, s. 134-146.

Embassy of the State of Eritrea (2016). *Religion and Society* (Dostupné z: <http://www.eritrean-embassy.se/about-eritrea/religion/>, 13.3.2016).

FAO (2003). *List of Operationally Active projects for all Organizational Units in Eritrea by funding source* (Dostupné z: <https://extranet.fao.org/fpmis/FPMISReportServlet.jsp?div=&type=countryprofileopen&language=EN&countryId=ER>, 30.3.2016).

FAO (2016). Eritrea and FAO: Partnering to achieve sustainable food security (Dostupné z: <http://www.fao.org/3/a-az482e.pdf>, 30.3.2016).

FAO/IAEA Programme (2014). *FAO/IAEA Technical Co-operation Projects* (Dostupné z: <http://www-naweb.iaea.org/nafa/pbg/field-projects-pbg.html>, 28.3.2016).

Fisher, Jonah (2004). *Religious Persecution in Eritrea* (Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3663654.stm>, 14.3.2016).

Foreign Policy (2016). *Fragile States Index* (Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/fragile-states-2014/>, 18.6.2016).

Fund for Peace (2016a). *The Indicators* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/indicators>, 16.3.2016).

Fund for Peace (2016b). *Country Data, Trends: Eritrea in 2015* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/2015-eritrea>, 20.3.2016).

Fund for Peace (2016c). *How Many Countries are Included in the Fragile States Index* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/faq-01-how-many-countries-in-fsi>, 18.6.2016).

Fund for Peace (2016d). *What Does „State Fragility“ Mean?* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/faq-06-state-fragility>, 18.6.2016).

Fund for Peace (2016e). *Why Are Some Countries or Territories Not Included in the Index?* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/faq-02-why-some-countries-not-included>, 18.6.2016).

Fund for Peace (2016f). *What Methodology Was Used for the Ratings?* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/faq-03-what-methodology>, 18.6.2016).

Fund for Peace (2015). *Fragile States Index 2015* (Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/faq-03-what-methodology>, 18.6.2016).

Gascoigne, Bamber (2016). *History of Eritrea* (Dostupné z: <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ad18>, 11.3.2016).

Global Health Workforce Alliance (2016). *Eritrea* (Dostupné z: <http://www.who.int/workforcealliance/countries/eri/en/>, 30.3.2016).

Hounshell, Blake (2009). 2009 Failed States Index – Q&A and Methodology (Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2009/06/22/2009-failed-states-index-faq-methodology/>, 18.6.2016).

Human Rights Watch (2014). *World Report 2014: Eritrea* (Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/eritrea>, 14.3.2016).

Human Rights Watch (2015). *World Report 2015: Eritrea* (Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/eritrea>, 14.3.2016).

Chelati Dirar, Uoldelul (2007). Colonialism and the Construction of National Identities: The Case of Eritrea. *Journal of Eastern African Studies*. Vol. 1, No. 2 (Dostupné z: https://www.academia.edu/1332475/Colonialism_and_the_construction_of_national_identities_the_case_of_Eritrea, 11.3.2016).

IAEA (2015). *Breaking the cycle: IAEA observes World Food Day and considers the link between poverty and hunger* (Dostupné z: https://www.iaea.org/technicalcooperation/Home/Highlights-Archive/Archive-2015/10162015_Food.html, 28.3.2016).

IFAD (2006a). *New IFAD-financed programme to support post-conflict recovery in Eritrea* (Dostupné z: https://www.ifad.org/newsroom/press_release/past/tags/y2006/2213633, 30.3.2016).

IFAD (2006b). *Enabling the rural poor to overcome poverty in Eritrea* (Dostupné z: <https://www.ifad.org/documents/10180/0c9b1957-8b85-4066-9be6-5ea0c1f78cd9>, 30.3.2016).

IFAD (2016a). *Post-crisis Rural Recovery and Development Programme* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1359/project_overview, 30.3.2016).

IFAD (2016b). *Fisheries Development Project* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1518/project_overview, 30.3.2016).

IFAD (2016c). *National Agriculture Project* (Dostupné z: http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/eritrea/1556/project_overview, 30.3.2016).

Immigration and Refugee Board of Canada (2012). *Eritrea: Military service, including age of recruitment, length of service, grounds for exemption, penalties for desertion from and evasion of military service, and availability of alternative service* (Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/5084f3982.html>, 14.3.2016).

Index Mundi (2015). *Eritrea – Life expectancy at birth* (Dostupné z: http://www.indexmundi.com/eritrea/life_expectancy_at_birth.html, 12.3.2016).

Index of Economic Freedom (2015). *Eritrea: Economic Freedom Score* (Dostupné z: <http://www1.heritage.org/index/pdf/2015/countries/eritrea.pdf>, 17.3.2016).

Index of Economic Freedom (2016). *Eritrea* (Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/country/eritrea>, 17.3.2016).

IRIN (2009). *A forgotten refugee problem* (Dostupné z: <http://www.irinnews.org/report/87300/eritrea-sudan-forgotten-refugee-problem>, 15.3.2016).

IRIN (2011). *Refugees battling for a better life* (Dostupné z: <http://www.irinnews.org/report/93118/eritrea-sudan-refugees-battling-better-life>, 15.3.2016).

JACKSON, Robert - ROSBERG, Carl (1982). *Why Africa's Weak States Persist: The Empirical and the Juridical in Statehood*. *World Politics*, Vol. 35, No. 1, s. 1-24. (Dostupné z: http://www.columbia.edu/itc/sipa/U6800/readings-sm/africas_weak_states.pdf, 15.6.2016).

Kidane, Abraham (2015). *Eritrea's Transition to Sustainable Development Goals* (Dostupné z: <http://www.tesfanews.net/eritreas-transition-to-sustainable-development-goals/>, 20.3.2016).

Killion, Tom (1989). Reviewed Work: Italian Colonialism in Eritrea, 1882-1941: Policies, Praxis and Impact. *The International Journal of African Historical Studies*. Vol. 22, No. 1 (Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/219235?loginSuccess=true&seq=1#page_scan_tab_contents, 11.3.2016).

Kolsto, Pål (2006). The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. *Journal of Peace Research*, Vol. 43, No. 6., s. 723-740.

Kváča, Vladimír (2003). Politická nestabilita v Africe 1960-2000. *Mezinárodní vztahy*, Vol. 38, No. 4, str. 47-73.

Laub, Zachary (2015). *Authoritarianism in Eritrea and the Migrant Crisis* (Dostupné z: <http://www.cfr.org/eritrea/authoritarianism-eritrea-migrant-crisis/p37239>, 15.3.2016).

Leonzon, Rizza (2010). *Eritrea Gains IFAD Funding for Fisheries Project* (Dostupné z: <https://www.devex.com/news/eritrea-gains-ifad-funding-for-fisheries-project-69621>, 30.3.2016).

Mekonnen, Daniel R. (2010). *Eritrea: Held Hostage By Its Own Government* (Dostupné z: <http://www.socialwatch.org/node/12078>, 20.3.2016).

Mekonnen, Yohannes (2013). *Ethiopia: the Land, Its People, History and Culture* (Dostupné z: https://books.google.ca/books?id=ffWaBAAAQBAJ&pg=PA5&hl=cs&source=gbs_to_c_r&cad=3#v=onepage&q&f=false, 11.3.2016).

Ministry of Trade and Industry – UNDP – UNIDO (2003). *Eritrea: Human Resource for Sustainable Industrial Development* (Dostupné z: http://www.unido.org/uploads/tx_templavoila/Eritrea_human_resource_for_sustainable_industrial_development.pdf; 28.3.2016).

MZV (2016). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/eritrea/, 10.3.2016).

Nyamaka, Daudi M. (2011). *Social Contract the Theory of John Locke (1632-1704) in the Contemporary World* (Dostupné z: <https://works.bepress.com/dmnyamaka/5/>, 18.3.2016).

Odenigbo, Marian A. – Rwabidadi, Eric – Abila, Richard (2015). *Developing fisheries sector in Eritrea: a stepping stone to ensure food and nutrition security* (Dostupné z: <http://ifad-un.blogspot.cz/2015/12/developing-fisheries-sector-in-eritrea.html>, 30.3.2016).

Open Doors UK (2015). *Eritrea: Country is 'Ruled by Fear' - UN* (Dostupné z: http://www.opendoorsuk.org/news/stories/eritrea_150609.php, 14.3.2016).

Open Doors UK (2016). *Eritrea* (Dostupné z: <http://www.opendoorsuk.org/persecution/worldwatch/eritrea.php>, 14.3.2016).

Open Doors USA (2016a). *Eritrea* (Dostupné z: <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/eritrea/>, 14.3.2016).

Open Doors USA (2016b). *World Watch List* (Dostupné z: <https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/>, 14.3.2016).

Pasquali, Valentina (2015). *The Poorest Countries in the World* (Dostupné z: <https://www.gfmag.com/global-data/economic-data/the-poorest-countries-in-the-world?page=4>, 17.3.2016).

Peters, Gordon (2011). *We should learn more from different development models* (Dostupné z: <http://www.globaljustice.org.uk/blog/2011/aug/3/we-should-learn-more-different-development-models>, 20. 3.2016).

PREST, Stewart - GAZO, John - CARMENT, David (2005). *Conference on Canada's Policy Towards Fragile, Failed and Dangerous States: Working out strategies for strengthening fragile states - the British, American and German experience* (Dostupné z: <http://www4.carleton.ca/cifw/app/serve.php/1019.pdf>, 15.6.2016).

Syrovátka, Miroslav – Harmáček, Jaromír (2014). Klasifikace rozvojových zemí. In: Nováček, P. (ed.) *Rozvojová studia – vybrané kapitoly*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Rabbani, Fazle – Tesfaghebriel, Yodit (2015). *Eritrea includes children with disabilities in school* (Dostupné z: <http://www.globalpartnership.org/blog/eritrea-includes-children-disabilities-school>, 1.4.2016).

Relief Web (2002). *IFAD to support a regional development initiative in Gash Barka, Eritrea* (Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/eritrea/ifad-support-regional-development-initiative-gash-barka-eritrea>, 30.3.2016).

Relief Web (2009). *United Nations Environment Programme (UNEP) high level delegation visits Eritrea* (Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/eritrea/united-nations-environment-programme-unep-high-level-delegation-visits-eritrea>, 29.3.2016).

Rena, Ravinder (2009). Poverty in Eritrea: challenges and implications for development. *International Social Science Journal*, Vol. 60, No. 197-198, s. 325-335.

Reuters (2015). *Hit by migrant exodus, Eritrea urges UN to investigate trafficking* (Dostupné z: <http://news.trust.org/item/20150730143310-k5qo6/?source=jtOtherNews2>, 15.3.2016).

Rural Poverty Portal (2016). *Rural Poverty in Eritrea* (Dostupné z: <http://www.ruralpovertyportal.org/country/home/tags/eritrea>, 18.3.2016).

Stavis, Matina – Parkinson, Joe (2016). *Thousands flee isolated Eritrea to escape life of conscription and poverty* (Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/eritreans-flee-conscription-and-poverty-adding-to-the-migrant-crisis-in-europe-1445391364>, 15.3.2016).

Syrovátka, Miroslav (2008). Jak (ne)měřit kvalitu života: Kritické pohledy na index lidského rozvoje. *Mezinárodní vztahy*, Vol. 43, No. 1, str. 9-37.

The American Team for Displaced Eritreans (2016). *Saving and Sustaining Eritrean Lives* (Dostupné z: <http://eritreanrefugees.org/>, 15.3.2016).

The British Museum (2010). *The wealth of Africa: The kingdom of Aksum* (Dostupné z: https://www.britishmuseum.org/pdf/KingdomOfAksum_TeachersNotes.pdf, 11.3.2016).

The Culture Trip (2016). *Mussolini, Modernism, And The Architecture Of Asmara* (Dostupné z: <http://theculturetrip.com/africa/eritrea/articles/mussolini-modernism-and-the-architecture-of-asmara/>, 11.3.2016).

The Economist (2014). *National service in Eritrea: Miserable and useless* (Dostupné z: <http://www.economist.com/blogs/baobab/2014/03/national-service-eritrea>, 14.3.2016).

The Voice of the Martyrs Canada (2016). *Eritrea* (Dostupné z: <https://www.vomcanada.com/eritrea.htm>, 14.3.2016).

The World Bank (2015). *Eritrea: Overview* (Dostupné zde: <http://www.worldbank.org/en/country/eritrea/overview#1>, 12.3.2016).

Trading Economics (2016a). *Eritrea Corruption Index* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/corruption-index>, 17.3.2016).

Trading Economics (2016b). *Eritrea Exports* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/exports>, 18.3.2016).

Trading Economics (2016c). *Eritrea Imports* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/imports>, 18.3.2016).

Trading Economics (2016d). *Eritrea GDP* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/gdp>, 18.3.2016).

Trading Economics (2016e). *Eritrea Inflation Rate* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/inflation-cpi>, 18.3.2016).

Trading Economics (2016f). *Eritrea Population* (Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/eritrea/population>, 12.3.2016).

Transparency International (2015). *Corruption by Country/Territory* (Dostupné z: <https://www.transparency.org/country/#ERI>, 17.3.2016).

U.S. Department of State (2011). *Eritrea* (Dostupné z: http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2010_5/168406.htm, 13.3.2016).

U.S. Department of State (2013). 2013 Investment Climate Statement – Eritrea (Dostupné z: <http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2013/204637.htm>, 17.3.2016).

UN Eritrea (2014). *Eritrea: Delivering Together for Eritrea's Development and Self-Reliance* (Dostupné z: <http://www.er.undp.org/content/dam/eritrea/docs/UN%20Eritrea%20Final.pdf>, 28.3.2016).

UN Eritrea (2015). *UN Eritrea 2014 Overview* (Dostupné z: <http://www.tesfanews.net/un-eritrea-2014-overview/>, 30.3.2016).

UN News Centre (2006). *Eritrean families to benefit from scheme backed by UN rural development arm* (Dostupné z: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=21052&Cr=&Cr1>, 30.3.2016).

UN Office in Asmara (2013). *The United Nations and Government of the State of Eritrea (GoSE) endorse the implementation plans of Strategic Partnership Cooperation Framework (SPCF)* (Dostupné z: <http://asmara.sites.unicnetwork.org/2013/08/20/the-united-nations-and-government-of-the-state-of-eritrea-gose-endorse-the-implementation-plans-of-strategic-partnership-cooperation-framework-spcf/>, 1.4.2016).

UNAIDS/WHO (2004). *Eritrea: UNAIDS/WHO Epidemiological Fact Sheet* (Dostupné z: http://data.unaids.org/publications/fact-sheets01/eritrea_en.pdf, 30.3.2016).

UNAIDS (2014). *Eritrea HIV Epidemic Profile* (Dostupné z: <http://www.unaidsrستا.org/wp-content/uploads/2015/05/UNAids-Profile-Eritrea.pdf>, 30.3.2016).

UNDP (2014). *Eritrea Health MDGs Report 2014* (Dostupné z: <http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/library/mdg/eritrea-health-mdgs-report-2014.html>, 20.3.2016).

UNDP (2015). *UNDP Eritrea* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/library/human_development/undp-eritrea.html, 1.4.2016).

UNDP (2016a). *ERITREA - keeping HIV/AIDS at bay* (Dostupné z: <http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/presscenter/articles/2014/08/ERITREAkeepingHIVAIDSatbay.html>, 30.3.2016).

UNDP (2016b). *Overview* (Dostupné z: <http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/post-2015/mdgoverview.html>, 1.4.2016).

UNDP (2016c). *Our projects* (Dostupné z: <http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/overview/>, 1.4.2016).

UNDP (2016d). *Food Security and Sustainable Livelihood Programme in Zoba Maekel* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/poverty_reduction/food-security-and-sustainable-livelihood-programme-in-zoba-maekel.html, 1.4.2016).

UNDP (2016e). *Strengthening the Capacity of the Ministry of Health* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/democratic_governance/strengthening-the-capacity-of-the-ministry-of-health/, 1.4.2016).

UNDP (2016f). *Strengthening Capacity of Water Resources Department* (Dostupné z: http://www.er.undp.org/content/eritrea/en/home/operations/projects/environment_and_energy/strengthening-capacity-of-water-resources-department/#, 1.4.2016).

UNEP – Department of Environment – Global Environment Facility (2007). *National Biosafety Framework for Eritrea* (Dostupné z: <http://www.unep.org/biosafety/files/ERNBFrep.pdf>, 29.3.2016).

UNHCR (2014). *Number of Eritreans seeking asylum in Europe soars over figures for last year* (Dostupné z: <http://www.unhcr.org/546606286.html>, 15.3.2016).

UNHCR (2015). *2015 UNHCR subregional operations profile – East and Horn of Africa* (Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/49e4838e6.html>, 15.3.2016).

UNICEF (2012). *UNICEF Eritrea: Education in Emergencies and post-crisis transition* (Dostupné z: http://www.educationandtransition.org/wp-content/uploads/2007/04/2011_Eritrea_EEPCT_report.pdf, 1.4.2016).

UNICEF (2013). *Eritrea: Country programme document 2013-2016* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/ECO_resources_CountryProgramme2013_2016.pdf, 1.4.2016).

UNICEF (2016a). *Eritrea* (Dostupné z: <http://www.unicef.org/eritrea/activities.html>, 1.4.2016).

UNICEF (2016b). *Expanded Programme on Immunisation* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16753.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016c). *Overview: Health and Nutrition* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016d). *Nutrition* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16747.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016e). *Maternal Health* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16751.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016f). *Child and Newborn Health* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/health_nutrition_16749.html, 1.4.2016).

UNICEF (2016g). *Donkey for School: Making education possible* (Dostupné z: http://www.unicef.org/eritrea/reallives_17847.html, 1.4.2016).

UNOCHA (2013). *OCHA Operations Director welcomes positive partnership with government of Eritrea* (Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/eritrea/ocha-operations-director-welcomes-positive-partnership-government-eritrea>, 30.3.2016).

UNOCHA (2016). *Eritrea* (Dostupné z: <http://www.unocha.org/annualreport/2013/eri>, 30.3.2016). UN OHCHR (2015). *UN Inquiry reports gross human rights violations in Eritrea* (Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16054&LangID=E>, 14.3.2016).

WFP (2001). *WFP appeal triples food aid for drought victims in Eritrea* (Dostupné z: <http://reliefweb.int/report/eritrea/wfp-appeal-triples-food-aid-drought-victims-eritrea>, 30.3.2016).

WHO (2014). *Eritrea: Factsheet of Health Statistics 2014* (Dostupné z: http://www.who.int/profiles_information/images/e/e2/Eritrea-Statistical_Factsheet.pdf, 12.3.2016).

WHO (2016). *United Nations Eritrea Newsletter* (Dostupné z: <http://www.afro.who.int/en/eritrea/who-country-office-eritrea.html>, 30.3.2016).

Winter, Caroline (2014). *Eritrea's Communications Disconnect* (Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-03-18/from-china-to-switzerland-u-s-crude-oil-exports-go-mainstream>, 15.3.2016).

Woldeyesus, Winta (2010). *Federation and Ethiopia's Occupation of Eritrea* (Dostupné z: <http://www.shabait.com/about-eritrea/history-a-culture/1470-federation-and-ethiopia-occupation-of-eritrea>, 11.3.2016).

World Watch Monitor (2013). *In Eritrea 'persecution greater than ever and getting worse'* (Dostupné z: <https://www.worldwatchmonitor.org/2013/05/2504446/>, 14.3.2016).

Zemedkun, Meseret T. (2013). *Overview of Geothermal Resource Exploration and Development in the East African Rift System* (Dostupné z: <http://www.os.is/gogn/unu-gtp-sc/UNU-GTP-SC-17-1102.pdf>, 29.3.2016).

8. Resumé

The topic of weak statehood and failing states has become center of interest of international relations theoretics mainly after the end of Cold war. Until then, two major powers, USA and USSR were supporting weak states in order to gain their favor. They provided financial or technical support to those countries. After that era these two powers did not have interests in such action anymore and weak states were left powerless. There are many indicators suggesting the level of weakness of the state but the theory of Robert Rotberg was chosen for the purpose of this thesis. This diploma thesis deals with the topic of weak statehood with main focus on the social and economic aspects of it. Based on Rotberg's theory and classification there is contextually introduced the Fraxile State Index as the tool used in order to evaluate the level of weakness and to categorize the specific country within the scale of high alert countries to very sustainable ones. Since one of the aims of this paper is to analyze development strategies provided by relevant UN agencies in the state of Eritrea, that part is framed by the theoretical concept of sustainable development.

Main part of the thesis concerns the case study of Eritrea and attempts to discover the basic trends focusing on social and economic area of the country. Obviously there are many issues preventing the successful development of the nation which is proven by the ranking of the country by FSI and its decreasing tendency over years. Mainly they are caused by the repressive feature of the political regime which does not provide social services to its population, including schooling, health or infrastructural services, moreover implies common violations of human rights through limitation of freedom of religion, freedom of press and the practice of obligatory civil service. In economy area Eritre has been experiencing persisent descent. The goverment owns the state's market and prevents its development as well as employment opportunities for its citizens. These factors are the main reasons for Eritrea's ranking within world's least developed same as failed countries. Although, the UN has been supporting eritrean government in development efforts hoping to cause the human development according to the concept of Human Development Index.

9. Seznam příloh

Příloha č. 1.: Pořadí států v nejnižších kategoriích dle FSI (*Alert*) a HDI (*Low*) v roce 2014

Příloha č. 1: Pořadí států v nejnižších kategoriích dle FSI (*Alert*) a HDI (*Low*) v roce 2014

Pořadí	Stát dle FSI	Stát dle HDI
1.	Jižní Súdán	Niger
2.	Somálsko	Stedoafriická republika
3.	Středoafriická republika	Eritrea
4.	Demokratická rep. Kongo	Čad
5.	Súdán	Burundi
6.	Čad	Burkina Faso
7.	Afghánistán	Guinea
8.	Jemen	Sierra Leone
9.	Haiti	Mozambik
10.	Pákistán	Mali
11.	Zimbabwe	Guinea Bissau
12.	Guinea	Libérie
13.	Irák	Demokratická rep. Kongo
14.	Pobřeží slonoviny	Gambie
15.	Sýrie	Etiopie
16.	Guinea Bissau	Malawi
17.	Nigérie	Pobřeží slonoviny
18.	Keňa	Afghánistán
19.	Etiopie	Senegal
20.	Niger	Jižní Súdán
21.	Burundi	Džibuti
22.	Uganda	Súdán
23.	Eritrea	Benin
24.	Libérie	Uganda
25.	Myanmar	Rwanda
26.	Serokorejská lidová republika	Haiti
27.	Kamerun	Togo
28.	Mauritánie	Lesotho
29.	Bangladéš	Jemen
30.	Srí Lanka	Komorské ostrovy
31.	Egypt	Papua Nová Guinea
32.	Nepál	Šalamounovy ostrovy
33.	Východní Timor	Mauritánie
34.	Rwanda	Zimbabwe

(Zdroj: zpracováno autorkou dle údajů FSI a HDI pro roky 2005-2014).

